

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

με τίτλο

«Οι επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων των τεχνολογικών τμημάτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στο διαρκώς μεταβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον του 21^{ου} αιώνα»

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ.ΤΑΛΑΓΑΝΗΣ

A.M.: 012011 20

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΡΙΝΘΟΣ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2013

Η σελίδα αυτή παραμένει σκόπιμα λευκή.

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας διατριβής είναι η διερεύνηση των επαγγελματικών προοπτικών των αποφοίτων των τεχνολογικών κλάδων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και ειδικότερα του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Για την έρευνα αυτή χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο 20 ερωτήσεων που απαντήθηκε από δείγμα 100 ατόμων, απόφοιτων του συγκεκριμένου τμήματος και έγινε στατιστική ανάλυση των απαντήσεων προκειμένου να εξαχθούν τα σχετικά συμπεράσματα.

Συγκεκριμένα, ο σκοπός και η σημασία αυτής της έρευνας είναι να εξετάσει πως σχετίζονται οι σπουδές που πραγματοποίησαν οι απόφοιτοι με τη σημερινή εργασιακή τους κατάσταση. Από τη στατιστική ανάλυση προέκυψε πως ο βαθμός πτυχίου επηρεάζει θετικά την απασχόληση του απόφοιτου στο αντικείμενο του, οι φοιτητές έτειναν να ασχολούνται περισσότερο με τη σχολή αν ήταν η πρώτη τους επιλογή, η ανεργία είναι μεγαλύτερη στις νεότερες ηλικίες αλλά χαμηλότερη για τους κατόχους μεταπτυχιακού, οι οποίοι επιπλέον βρέθηκαν να έχουν και υψηλότερο εισόδημα.

Λέξεις Κλειδιά: Επαγγελματικές προοπτικές, απόφοιτοι τεχνολογικών τμημάτων, απορροφητικότητα αποφοίτων, ανεργία.

Abstract

The subject of this thesis is to investigate the career opportunities of graduates of technological fields of higher education, namely of those originating from the Department of Informatics and Telecommunications, University of Peloponnese. For this study, overall 100 graduates of this Department answered a 20-questions questionnaire, the answers of which were analysed statistically in order to draw some conclusions.

In particular, the purpose and importance of this research is to examine how studies conducted by graduates relate to their current job situation. The statistical analysis revealed that the graduation grade affects positively the employment of the graduates on their field of expertise, students tend to spend more time for their studies if this school was their first choice and unemployment is higher in younger age groups but lower for holders of masters degree who were also found to have higher income.

Keywords: Business prospects, technological departments graduates, absorbency of graduates, unemployment.

Ευχαριστίες

Εκφράζω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου αλλά και στους καθηγητές του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου που με υποστήριξαν καθ'όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας αλλά και καθ'όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	iii
Abstract.....	iv
Ευχαριστίες.....	v
Πίνακας περιεχομένων.....	vi
Κατάλογος Πινάκων	ix
Κατάλογος Διαγραμμάτων	x
Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 1^ο - Παγκοσμιοποίηση της αγοράς εργασίας	3
1.1. Η επίδραση της παγκοσμιοποίησης στην προσφορά και ζήτηση της αγοράς εργασίας.....	3
1.2. Η μετανάστευση στην αγορά εργασίας	10
1.2.1 Παγκοσμιοποίηση και μετανάστευση.....	10
1.2.2 Μετανάστευση εργαζομένων με χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων	11
1.2.3 Η μετανάστευση εργαζομένων με υψηλά επίπεδα ειδικευσης	12
1.3 Η προσαρμογή της εκπαίδευσης στην παγκοσμιοποιημένη αγορά εργασίας.....	13
1.3.1 Ο ρόλος του σύγχρονου Πανεπιστημίου	15
1.3.2 Το νέο Πανεπιστήμιο στο πλαίσιο της «παγκοσμιοποίησης»	18
Κεφάλαιο 2^ο - Επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στην ελληνική αγορά εργασίας	20
2.1 Οι μεταρρυθμίσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προς την παγκοσμιοποιημένη αγορά εργασίας	20
2.2 Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στην ελληνική αγορά εργασίας	26
2.2.1 Εκπαιδευτικές ανισότητες.....	26
2.2.2 Σπουδές και κοινωνική τάξη.....	29
2.3 Προσφορά και ζήτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	32

2.4 Η απορρόφηση των αποφοίτων των τεχνολογικών τμημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ελληνική αγορά εργασίας.....	36
Κεφάλαιο 3^ο - Μεθοδολογία της έρευνας.....	44
3.1 Σχεδιασμός της έρευνας.....	44
3.3.1 Προσέγγιση.....	44
3.3.2 Τύπος έρευνας.....	44
3.2 Σκοπός της έρευνας	45
3.3 Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου.....	46
3.3 Μέθοδοι συλλογής των δεδομένων	47
3.4 Δείγμα	48
Κεφάλαιο 4^ο - Αποτελέσματα ανάλυσης	49
4.1 Στατιστική ανάλυση επιμέρους ερωτήσεων	49
4.2 Στατιστική ανάλυση σε δεύτερο επίπεδο.....	59
4.2.1 H1: Η απασχόληση του αποφοίτου στο αντικείμενο του διαφοροποιείται ανάλογα με το βαθμό πτυχίου του.....	59
4.2.2 H2: Η γενικότερη ενασχόληση του φοιτητή με τις σπουδές του διαφοροποιείται ανάλογα με το αν ήταν οι σπουδές αυτές πρώτη του επιλογή.....	60
4.2.3 H3: Η εργασιακή κατάσταση διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικία	63
4.2.4 H4: Η εργασιακή κατάσταση διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών.....	64
4.2.5 H5: Το εισόδημα των αποφοίτων διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών....	65
Κεφάλαιο 5^ο - Συμπεράσματα – Προτάσεις.....	66
5.1 Συμπεράσματα	66
5.2 Προτάσεις	68
Βιβλιογραφία	70
Ξενόγλωσσες Αναφορές	70

Ελληνόγλωσσες Αναφορές.....	72
Διαδικτυακές Πηγές.....	75
Παράρτημα Ι	77
Ερωτηματολόγιο	77

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1: Μηχανικοί Υπολογιστών και Συστημάτων Πληροφορικής.....	41
Πίνακας 4.1: Δημογραφικά στοιχεία.....	49
Πίνακας 4.2: Βαθμός πτυχίου.....	50
Πίνακας 4.3: Χρόνος εύρεσης δουλειάς (1/2).....	54
Πίνακας 4.4: Χρόνος εύρεσης δουλειάς (2/2).....	54
Πίνακας 4.5: Επάγγελμα.....	57
Πίνακας 4.6: Προτάσεις για καλύτερη απορρόφηση αποφοίτων.....	58
Πίνακας 4.7: Αποτελέσματα συσχέτισης με τον συντελεστή Pearson.....	59
Πίνακας 4.8: Περιγραφικά μέτρα των δύο δειγμάτων.....	60
Πίνακας 4.9: Αποτελέσματα t τεστ.....	60
Πίνακας 4.10: Περιγραφικά μέτρα των δύο δειγμάτων.....	62
Πίνακας 4.11: Αποτελέσματα t τεστ.....	62
Πίνακας 4.12: Αποτελέσματα συσχέτισης με τον συντελεστή Pearson.....	63
Πίνακας 4.13: Περιγραφικά μέτρα των δύο δειγμάτων.....	64
Πίνακας 4.14: Αποτελέσματα t τεστ.....	64
Πίνακας 4.15: Περιγραφικά μέτρα των δύο δειγμάτων.....	65
Πίνακας 4.16: Αποτελέσματα t τεστ.....	65

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Γράφημα 2.1: Απόφοιτοι Πανεπιστημίου σε τομέα σχετικό με την Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.....	37
Γράφημα 2.2: Απόφοιτοι ΤΕΙ σε τομέα σχετικό με την Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.....	37
Γράφημα 2.3: Απόφοιτοι Μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε τομέα σχετικό με την Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.....	38
Γράφημα 2.4: Απόφοιτοι Πανεπιστημίου σε όλους τους κλάδους.....	38
Γράφημα 4.1: Βαθμός ικανοποίησης από σπουδές.....	50
Γράφημα 4.2: Οι σπουδές που κάνατε ήταν πρώτη σας επιλογή;.....	51
Γράφημα 4.3: Συχνότητα παρακολούθησης μαθημάτων.....	51
Γράφημα 4.5: Ποια η κατάσταση σας τη παρούσα χρονική στιγμή;.....	52
Γράφημα 4.6: Σας χρησίμευσαν οι σπουδές στην εύρεση εργασίας;.....	53
Γράφημα 4.7: Πόσες δουλειές αλλάξατε;.....	55
Γράφημα 4.8: Σε τι τομέα ήταν οι εργασίες που είχατε;.....	55
Γράφημα 4.9: Τι είδος απασχόλησης είχατε κυρίως;.....	56
Γράφημα 4.10: Τί είδος απασχόλησης είχατε κυρίως;.....	56
Γράφημα 4.10: Σχέση εργασίας με αντικείμενο σπουδών.....	57

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης τα τελευταία χρόνια έχει συμβάλει ιδιαίτερα στην αύξηση της κινητικότητας και της ευελιξίας στην αγορά εργασίας, ενώ η βελτίωση της ταχύτητας των συγκοινωνιών και της ανάπτυξης των τρόπων επικοινωνίας έχουν ελαχιστοποιήσει τις αποστάσεις, δημιουργώντας την εντύπωση πως η Γη είναι ένα παγκόσμιο χωριό (Μαράκη, 2006).

Από την άλλη, οι επιχειρήσεις των ανεπτυγμένων χωρών προσπαθώντας να εξασφαλίσουν φτηνότερο εργατικό δυναμικό, οικονομικότερες πρώτες ύλες, αλλά και να επεκταθούν σε νέες καταναλωτικές αγορές επιχειρούν να διεισδύσουν σε λιγότερο αναπτυγμένες οικονομίες (Καραμανλή, 2008). Έτσι, μεγαλώνει η κινητικότητα των εργαζομένων και των οργανισμών με εμφανείς συνέπειες στην παραγωγή και τη διαμόρφωση της αγοράς εργασίας.

Εκτός από αυτές τις επιδράσεις, η Παγκοσμιοποίηση επηρεάζει και την εκπαιδευτική διαδικασία γενικότερα καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη επαναπροσδιορισμού του ρόλου και των στόχων της σύγχρονης εκπαίδευσης (Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002).

Οι απόφοιτοι της Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης αποτελούν ένα εξαιρετικά σημαντικό κομμάτι των νεοεισερχόμενων εργαζομένων στην αγορά εργασίας. Το παγκοσμιοποιημένο οικονομικό και εργασιακό περιβάλλον όπως έχουν διαμορφωθεί, επηρεάζουν την αγορά εργασίας στην οποία απευθύνονται οι απόφοιτοι και καθιστούν έντονη την ανάγκη για αναλυτική ενημέρωση σχετικά με την απορρόφηση του ανθρώπινου δυναμικού που αποφοιτά από τα τεχνολογικά τμήματα στην αγορά εργασίας.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση της επίδρασης της παγκοσμιοποίησης στην προσφορά και ζήτηση της αγοράς εργασίας συμπεριλαμβανομένου του φαινομένου της μετανάστευσης καθώς και των απαραίτητων προσαρμογών που απαιτούνται στην εκπαίδευση προκειμένου να συμβαδίζει με τις απαιτήσεις της αγοράς.

Συγκεκριμένα, αναλύονται οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στην ελληνική αγορά εργασίας, οι μεταρρυθμίσεις που επέφερε στην παιδεία και ποιο είναι τελικά το αποτέλεσμα της απορρόφησης των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ελληνική αγορά εργασίας και ειδικότερα των αποφοίτων τεχνολογικών τμημάτων.

Για τις ανάγκες της εργασίας διεξήχθη έρευνα σχετικά με τις επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων των τεχνολογικών τμημάτων και συγκεκριμένα των αποφοίτων που προέρχονται από τα σχετικά τμήματα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθεί η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις σπουδές και την μετέπειτα επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων.

Η εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια στα οποία γίνεται βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με τις επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στην αγορά εργασίας και στην εκπαίδευση, αναλύεται η ερευνητική μέθοδος που ακολουθήθηκε όσον αφορά την προσέγγιση του θέματος και το ερωτηματολόγιο, η ανάλυση των ερωτηματολογίων, τα αποτελέσματα της ανάλυσης και τα συμπεράσματα που εξάγονται από αυτή.

Αναλυτικά, στο **πρώτο** κεφάλαιο γίνεται μια επισκόπηση στη βιβλιογραφία σχετικά με την επίδραση της παγκοσμιοποίησης στην προσφορά και ζήτηση της αγοράς εργασίας, το ρόλο της μετανάστευσης και την προσαρμογή που πρέπει να γίνει όσον αφορά τις εκπαιδευτικές μεθόδους. Στο **δεύτερο** κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στις επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στην ελληνική αγορά εργασίας, στις μεταρρυθμίσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προς την παγκοσμιοποιημένη αγορά εργασίας και τις δυνατότητες απορρόφησης των αποφοίτων των τεχνολογικών τμημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Στο **τρίτο** κεφάλαιο αναλύεται η προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε και ο σκοπός της έρευνας. Στη συνέχεια, καταγράφονται τα ερευνητικά ερωτήματα και οι υποθέσεις και γίνεται μια περιγραφή του ερωτηματολογίου και του τρόπου που έγινε η συλλογή των ερωτηματολογίων. Στο **τέταρτο** κεφάλαιο παρατίθενται τα αποτελέσματα της επεξεργασίας των ερωτηματολογίων και της στατιστικής ανάλυσης με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS. Τέλος, στο **πέμπτο** κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της έρευνας και οι προτάσεις.

Κεφάλαιο 1^ο

Η Παγκοσμιοποίηση της αγοράς εργασίας

1.1. Η επίδραση της παγκοσμιοποίησης στην προσφορά και ζήτηση της αγοράς εργασίας

Τα τελευταία χρόνια συναντάται συχνά η έννοια της «παγκοσμιοποίησης» στην καθημερινή ζωή. Η παγκοσμιοποίηση δύναται να οριστεί ως η μεγαλύτερη ολοκλήρωση των οικονομιών, η οποία αντικατοπτρίζεται από την αύξηση του εμπορίου, των κεφαλαίων, των επενδύσεων και των μεταναστευτικών ροών (Masson, 2001).

Ουσιαστικά, ο όρος «παγκοσμιοποίηση», περιγράφει την διεύρυνση και την ενίσχυση των παγκόσμιων δεσμών που ξεκίνησε σταδιακά μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και έχει πλέον φτάσει σε ένα στάδιο όπου σχεδόν κανείς δεν μένει ανεπηρέαστος από τα γεγονότα που συμβαίνουν εκτός της χώρας του και οι διεθνείς κανονισμοί περιορίζουν όλο περισσότερο την ανεξάρτητη εθνική δράση (Stewart, 1996).

Στη σημερινή εποχή η παγκοσμιοποίηση συνδυάζει την οικονομική και πολιτιστική αλλαγή. Από τη μία πλευρά, η παγκοσμιοποίηση συνεπάγεται το σχηματισμό παγκόσμιων αγορών που λειτουργούν σε πραγματικό χρόνο σε κοινά οικονομικά συστήματα, καθώς και πρωτοφανή επίπεδα άμεσων ξένων επενδύσεων αλλά και διασυνοριακή κινητικότητα παραγωγής. Από την άλλη πλευρά, βασίζεται στα πρώτα παγκόσμια συστήματα επικοινωνίας, πληροφόρησης, γνώσης και πολιτισμού, τείνοντας προς μια ενιαία παγκόσμια κοινότητα (Marginson, 2007).

Όπως είναι λογικό, η παγκοσμιοποίηση είναι μια συνεχής διαδικασία και ένα πολύπλευρο φαινόμενο που συνδυάζει όλους τους τομείς της ανθρώπινης ζωής. Δεδομένου ότι η ιδέα της παγκοσμιοποίησης είναι κάτι που προέρχεται από τις πλούσιες και εύπορες χώρες της Δύσης, οι λαοί στις αναπτυσσόμενες χώρες και τις χώρες του τρίτου κόσμου την καλωσόρισαν με χαρά, καθώς τους προσφέρει καλύτερη ροή κεφαλαίων που υπόσχεται ευημερία. Άλλοι όμως την αντιμετωπίζουν με αμφιβολία και επιφυλακτικότητα καθώς για αυτούς, η παγκοσμιοποίηση είναι μια

νέα προσέγγιση της Δύσης για την επαναποίκηση της Ανατολής. Θεωρείται ως ένας νέο-αποικιακός τρόπος επιβολής της δυτικής ηγεμονίας στις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και άλλες πτυχές των ανθρώπων στην Ανατολή (Razak, 2011).

Αν και σαν έννοια, η παγκοσμιοποίηση, χρησιμοποιείται περισσότερο για αναφορά στις οικονομικές σχέσεις και συγκεκριμένα στις διεθνείς κινήσεις των χρηματαγορών, παράλληλα αναφέρεται και στην ψηφιακή τεχνολογία ως ένα κοινό χαρακτηριστικό, όπως αυτό αναπτύσσεται παγκοσμίως μέσα από την εικονική πραγματικότητα του ιστοχώρου. Πολύ συχνά επίσης συμβαίνει η «παγκοσμιοποίηση» να ταυτίζεται με τα αποτελέσματα των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας που έχουν επικρατήσει στην κοινωνική και οικονομική λειτουργία των σύγχρονων κοινωνιών (Ρομπόλη & Δημουλά, 2003).

Η κοινή γνώμη αντιμετωπίζει την ιδέα της παγκοσμιοποίησης με ανάμεικτα συναισθήματα. Οι άνθρωποι συμφωνούν μεν ότι οι καταναλωτές επωφελούνται από την άνθηση του εμπορίου, αλλά από την άλλη ανησυχούν για τις επιπτώσεις της στο θέμα της εργασίας καθώς πολλοί φοβούνται ότι η παγκοσμιοποίηση θα επιδεινώσει τις προοπτικές των ιδίων και των παιδιών τους στην αγορά εργασίας (Felbermayr et al., 2008).

Ένας προσδιορισμός της έννοιας της «παγκοσμιοποίησης» θα μπορούσε να είναι «η στιγμή κατά την οποία κυριαρχεί η ελεύθερη διακίνηση ανθρώπων, ιδεών και εμπορευμάτων παγκοσμίως». Δηλαδή, με βάση αυτό, δεν υπάρχουν πια οι περιορισμοί που δυσκόλευαν την επικράτηση των γεωγραφικών οντοτήτων ως τώρα. Έτσι έχουμε αλλαγές στα εξής επίπεδα (Ρομπόλη & Δημουλά, 2003):

- Σε τεχνικό επίπεδο τα εμπόδια της ελεύθερης κίνησης καταργούνται χάρη στις νέες τεχνολογίες, τη βελτίωση της ταχύτητας των μεταφορών και τη διευκόλυνση στις μετακινήσεις κεφαλαίων.
- Σε κοινωνικό επίπεδο η «παγκοσμιοποίηση» έχει να κάνει με την υιοθέτηση παρόμοιων τύπων κοινωνικής οργάνωσης, την ισχυρή αλληλεπίδραση ανάμεσα στις κοινωνίες αλλά και την ύπαρξη κοινών ζητημάτων όπως η μετανάστευση, η ρύπανση, τα νοσήματα που χτυπάνε σημαντικά μέρη του παγκόσμιου πληθυσμού (HIV, καρκίνος κλπ), το έγκλημα, κ.ά. Ακόμα παρατηρούνται ισχυρές διαφορές ανάμεσα τις χώρες όπως είναι η

υπογεννητικότητα στα ανεπτυγμένα κράτη σε αντίθεση με την υπεργεννητικότητα στα υπανάπτυκτα, η συσσώρευση του πλούτου σε εξαιρετικά μικρό αριθμό χωρών και ατόμων παγκοσμίως και εντός μιας χώρας αντίστοιχα, η ανεργία και η ανασφάλεια.

- Σε πολιτικό επίπεδο η καθιέρωση της εφαρμογής της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας συνοδεύεται από την άνοδο εθνικιστικών κινημάτων. Πολλοί υποστηρίζουν πως το κράτος είναι εξασθενημένο και δρα πλέον μόνο ως μεσάζοντας για τη νομιμοποίηση των αποφάσεων που λαμβάνουν οι διεθνείς οργανισμοί, οι οποίοι με τη σειρά τους συχνά δρουν ως μεσολαβητές των στρατηγικών των μεγάλων πολυεθνικών εταιριών.
- Σε θεσμικό επίπεδο η «παγκοσμιοποίηση» έχει να κάνει με τους κοινούς όρους κατασκευής και μεταφοράς αγαθών, όπως για παράδειγμα οι νόμοι προστασίας του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων και πνευματικών δικαιωμάτων.
- Τέλος σε πολιτισμικό επίπεδο η «παγκοσμιοποίηση» συμπίπτει με την μεταβολή στον τρόπο σκέψης των λαών με προσανατολισμό πλέον σε μια «ενιαία σκέψη», η οποία με τη βοήθεια της ψηφιακής τεχνολογίας κυριαρχεί στον σχηματισμό των ενεργειών και των απόψεων των ανθρώπων.

Σημαντικότερη από τις παραπάνω διαστάσεις κρίνεται η οικονομική διάσταση στην οποία η παγκοσμιοποίηση ταυτίζεται με τη νέα τάση της διεθνοποίησης και ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων. Σύμφωνα με αυτό, ο όρος «παγκοσμιοποίηση» αναφέρεται σε μία νέα κατάσταση της διεθνοποίησης των κεφαλαίων όπου κυριαρχούν οντότητες μεγαλύτερες από τα κράτη καθώς και σημαντική ελευθερία στην διακίνηση κεφαλαίων.

Σημαντικό στοιχείο αυτής της τάσης είναι η επικράτηση των νεοφιλελεύθερων αρχών στον τρόπο κοινωνικής οργάνωσης, η εδραίωση των κανόνων της ελεύθερης αγοράς, ο μετασχηματισμός του κράτους πρόνοιας σε φιλανθρωπικό κράτος εργασίας και η αύξηση της παραγωγικότητας (Ρομπόλη & Δημουλά, 2003).

Τα βασικά χαρακτηριστικά της παγκοσμιοποίησης μπορούν να συνοψιστούν στα εξής (Ρομπόλη & Δημουλά, 2003):

- Ο ανταγωνισμός στον κλάδο του εμπορίου και η ενθάρρυνση της παραγωγικότητας.
- Η εξάλειψη της τοπικής αγοράς και η απεξάρτηση των επιχειρήσεων από τις τοπικές πηγές πρώτων υλών και κυρίως από τις τοπικές καταναλωτικές ανάγκες.
- Η διεθνοποίηση των παραγωγικών διαδικασιών και των διαδικασιών διακίνησης εμπορευμάτων ευρείας κατανάλωσης.
- Ο καταμερισμός εργασίας είναι πλέον παγκόσμιος, με αποτέλεσμα ένας εργαζόμενος να μπορεί να χάσει τη θέση του από κάποιον άλλο από οποιαδήποτε άλλη χώρα.

Οι γενικότερες επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στην Εκπαίδευση δύναται να συνοψιστούν στις παρακάτω (Mahanwar, 2012):

1. Έκρηξη γνώσης και πληροφορίας στην εποχή της τεχνολογίας των πληροφοριών.
2. Εύκολη πρόσβαση για την Ερευνητική Δραστηριότητα.
3. Εύκολη πρόσβαση σε επιστημονικά Περιοδικά και άρθρα.
4. Διαρκής πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία.
5. Επιστημονικός και καινοτόμος τρόπος μάθησης.
6. Δημιουργία βιομηχανίας γνώσης αλλά και αντιμετώπιση της Εκπαίδευσης ως εμπόρευμα.
7. Μείωση της αλληλεπίδρασης πρόσωπο με πρόσωπο στην εκπαίδευση λόγω της εξάπλωσης συστημάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
8. Επανάσταση της Πληροφορίας.
9. Άμεσα και αποτελεσματικά βήματα στην Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού.
10. Η εκπαίδευση γίνεται επικερδής επιχείρηση.
11. Αύξηση του κόστους της Ανώτατης εκπαίδευσης.
12. Καθιέρωση των Αγγλικών ως κυρίαρχη γλώσσα.
13. Πολιτιστικές αλλαγές και αλλαγή του τρόπου ζωής.

Έτσι, η παγκοσμιοποίηση εκδηλώνεται με διάφορες μορφές όπως είναι οι αλλαγές στην παραγωγή, στην τεχνολογία, στη μορφή του εμπορίου, στις διεθνείς επενδύσεις και τη χρηματοδότηση, στη μετάδοση των πολιτιστικών αξιών, κλπ. Σε ορισμένες από αυτές τις κατηγορίες τα αποτελέσματα της παγκοσμιοποίησης είναι ορατά, και ειδικά στον τομέα της απασχόλησης όπου είναι αδιαμφισβήτητο πως η επίδραση των παραπάνω μορφών της παγκοσμιοποίησης είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων προτύπων απασχόλησης, διαφορετικές προσδοκίες και απαιτήσεις για τις δεξιότητες και τα προϊόντα που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν μόνο από την παραγωγή μιας χώρας (Riddell, 1996).

Επομένως, λόγω της παγκοσμιοποίησης, οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας σε όλο τον κόσμο είναι ραγδαίες και το εργασιακό περιβάλλον έχει καταλήξει να είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο και απαιτητικό με αποτέλεσμα να απαιτείται από τους εργαζομένους να διαθέτουν εξαιρετικά υψηλά τυπικά προσόντα για να είναι ανταγωνιστικοί (Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002).

Επακόλουθο των παραπάνω διεργασιών είναι η όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και η χειροτέρευση των συνθηκών ζωής μεγάλου μέρους του πληθυσμού που προκαλείται λόγω των μαζικών απολύσεων, της αυξανόμενης μετανάστευσης, της καλπάζουσας ανεργίας και της μείωσης των κοινωνικών δαπανών. Με βάση αυτό η κυρίαρχη άποψη της αγοράς εργασίας προσπαθεί για την παράλληλη άνοδο ενός προτύπου κοινωνικής οργάνωσης με ρυθμιστικό τον ρόλο του τρίτου τομέα της οικονομίας.

Προκειμένου να αναπτυχθεί ο τρίτος κοινωνικός τομέας, το κράτος προχωρά στις παρακάτω κινήσεις:

- (α) Στήριξη της ένταξης νέων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις.
- (β) Παροχή μικρή αμοιβής για εθελοντική εργασία όπου υποαπασχολούμενοι εργαζόμενοι θα δουλεύουν εθελοντικά με κίνητρο κάποιου είδους φοροαπαλλαγή των εσόδων τους από την μερική απασχόλησή τους.
- (γ) Χορήγηση «κοινωνικής αμοιβής», σε ανέργους με την έννοια της εκπαίδευσης και κατάρτισής τους, με σκοπό να δουλέψουν ως εθελοντές στον τρίτο κοινωνικό τομέα.
- (δ) Παροχή χορηγιών στον τρίτο τομέα από τις επιχειρήσεις, με κίνητρο τη φοροαπαλλαγή.

(ε) Διαφοροποίηση της προέλευσης των φορολογικών εσόδων, με την διεύρυνση των φόρων κατανάλωσης καθώς με την ανάπτυξη του τρίτου τομέα θα υπάρχουν μικρές αμοιβές από εθελοντική εργασία αντί για εισόδημα από μισθωτή εργασία.

Η αχρησιμοποίητη ανθρώπινη εργασία είναι ένα αξιοσημείωτο φαινόμενο του 21^{ου} αιώνα και αποτελεί βασικό πλήγμα της Τρίτης Βιομηχανικής Επανάστασης. Ερευνητές όπως ο Handy, ο Stonier και ο Watts τονίζουν ότι οι νέες τεχνολογίες θα προκαλέσουν μείωση της απασχόλησης στο κοντινό μέλλον. Συγκεκριμένα, ο Watts αναφέρει πως η παγκόσμια φύση της αγοράς υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να αλλάζουν διαρκώς τον τρόπο λειτουργίας τους για να καταφέρουν να κρατηθούν ζωντανές. Επίσης, προσπαθώντας να υιοθετήσουν πιο ευέλικτη δομή, τείνουν να μικραίνουν εκχωρώντας για παράδειγμα σε άλλους μέρος της δουλειάς ή αναπτύσσοντας την τηλε-εργασία. Όπως είναι επόμενο όλα αυτά προκαλούν μια βαθμιαία μείωση της μακροχρόνιας πλήρους απασχόλησης που υπήρχε έως τώρα. Ήδη, στο δυτικό κόσμο, σχεδόν οι μισοί εργαζόμενοι είναι αυτοαπασχολούμενοι ή δουλεύουν με μερική απασχόληση (Κάντας, 1998, οπ. αναφ. σε Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002).

Συγκεκριμένα, οι αλλαγές που πραγματοποιούνται στην αγορά εργασίας λόγω της παγκοσμιοποίησης, είναι οι εξής (Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002):

- Οι εργαζόμενοι θα αλλάξουν δουλειά έως και 7 φορές και κανείς δε θα μένει σταθερά σε ένα επάγγελμα εφόρου ζωής. Συνεπακόλουθα επέρχεται η αποσύνδεση του τίτλου σπουδών από το εργασιακό αντικείμενο.
- Θα σταματήσει να υπάρχει συγκεκριμένη θέση και αντικείμενο εργασίας, θα πρέπει όλοι να μπορούν να κάνουν λίγο από όλα.
- Μελλοντικά τα επαγγέλματα θα χρειάζονται πιστοποιημένη γνώση, διαφορετικά θα εκλείπουν.
- Προβλέπονται αλλαγές στη δομή των οργανισμών καθώς η δομή ιεραρχίας που υπήρχε ως τώρα είναι πλέον ξεπερασμένη και προωθείται μια πιο επίπεδη οργανωσιακή δομή που διευκολύνει την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ των εργαζομένων.
- Ενθαρρύνεται η οικονομική μετανάστευση με αποτέλεσμα να μετακινείται μεγάλο μέρος του πληθυσμού από τη χώρα καταγωγής του σε άλλη χώρα για εργασία. Έτσι, πολλές χώρες του νότου έχουν γίνει χώρες υποδοχής για πολύ

ξένο εργατικό δυναμικό με αποτέλεσμα την κλιμάκωση της ήδη υπάρχουσας ανεργίας.

- Πραγματοποιούνται προς το ελαστικότερο μεταβολές στις εργασιακές σχέσεις, δηλαδή στις συμβάσεις, στο ωράριο κλπ.
- Αλλάζουν τα είδη απασχόλησης.

Τα νέα είδη απασχόλησης μπορούν να ομαδοποιηθούν στις παρακάτω κατηγορίες:

- 1) Μερική απασχόληση (ή με μειωμένο ωράριο): Αυτό το είδος σημειώνει μεγάλη αύξηση στην αγορά εργασίας γιατί συμβάλει στη μείωση του κόστους εργασίας για τον εργοδότη. Από την άλλη, οι εργαζόμενοι, προτιμούν το μικρό έσοδο από το μηδενικό. Στην Ελλάδα το ποσοστό μερικής απασχόλησης κινείται στο 7,7% έναντι 21,4% που είναι ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΟΛ, 2012).
- 2) Εργασία από το σπίτι: Αυτός το είδος απασχόλησης διευκολύνει τους εργαζόμενους αφού τους απαλλάσσει από την τήρηση συγκεκριμένου ωραρίου και τις μεταφορές ενώ παράλληλα τους δίνει τη δυνατότητα να έχουν ένα εισόδημα. Αλλά και για τους εργοδότες έχει πλεονεκτήματα η «εργασία από το σπίτι» καθώς η αμοιβή είναι μικρή, δεν έχει ασφαλιστικές εισφορές κλπ.
- 3) Τηλεργασία: Οι νέες τεχνολογίες (Η/Υ, τηλέφωνο, fax) δίνουν στον καθένα τη δυνατότητα να εργαστεί από το σπίτι ή και από οπουδήποτε αλλού. Αυτός είναι ο βασικός λόγος για τον οποίο το συγκεκριμένο είδος απασχόλησης είναι αρκετά διαδεδομένο. Έχει το πλεονέκτημα ότι επιτρέπει τη δραστηριοποίησης πέρα από τα όρια της τοπική αγοράς χωρίς κόστος μετακίνησης από το σπίτι, προσφέρει εξοικονόμηση χρόνου, είναι φιλική στο περιβάλλον, συμβάλλει στη μείωση κόστους εργασίας για τις επιχειρήσεις κ.ά.
- 4) Αυτοαπασχόληση: Η αυτοαπασχόληση αποτελεί μια λύση στην διαρκώς αυξανόμενη ανεργία.

Είναι φυσικό μέσα σε αυτό το διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον κάποιοι καταφέρνουν να προσαρμόζονται και να επιβιώνουν ενώ άλλοι να μένουν πίσω και να αποτυγχάνουν. Έτσι, μιλάμε για την κοινωνία των δύο τρίτων, που συχνά

βρίσκεται σε κίνδυνο αστάθειας λόγω κοινωνικών συγκρούσεων και αναταραχών (Κάντας, 1998, οπ. αναφ. σε Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002).

1.2. Η μετανάστευση στην αγορά εργασίας

1.2.1 Παγκοσμιοποίηση και μετανάστευση

Η σύγχρονη μετανάστευση, η οποία έχει ξεκινήσει από τον 19^ο αιώνα, αποτελεί ένα στοιχείο των δυνάμεων εκβιομηχάνισης της Δύσης και της επικράτησης του παραγωγικού της μοντέλου. Μάλιστα, η εκβιομηχάνιση της Δύσης συνεισέφερε στην άνοδο των μεγαλύτερων μεταναστευτικών κινήσεων που κατεγράφησαν ποτέ ως τότε (Annequin, 2002).

Σήμερα, το μεταναστευτικό φαινόμενο έχει λάβει παγκόσμιες διαστάσεις. Η παγκοσμιοποίηση έχει αυξήσει ιδιαίτερα την μεταναστευτική κίνηση και εντός της ΕΕ. Σημαντικά προβλήματα όπως είναι οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, οι πολιτικές αναταραχές και οι περιβαλλοντικές καταστροφές αναγκάζουν μεγάλα τμήματα πληθυσμού να φύγουν από τις χώρες τους για να εγκατασταθούν κάπου αλλού. Πολύ συχνά σκοπός της μετακίνησης αυτής είναι η εύρεση εργασίας.

Οι ανεπτυγμένες χώρες έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για εργατικό δυναμικό, δεδομένου ότι η γήρανση σε συνδυασμό με την υπογεννητικότητα που υπάρχει σε αυτές τις χώρες δυσκολεύουν την παραγωγική διαδικασία, ιδιαίτερα στους κλάδους εντάσεως εργασίας. Αυτή η κατάσταση όμως καθιστά ευάλωτες τις χώρες αυτές στην αναζήτηση παράνομης εργασίας που συνήθως καλύπτεται από τους μετανάστες. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται σε μεγαλύτερο βαθμό στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δεν έχουν την οικονομική άνεση να μεταφέρουν τις εργασίες τους σε χώρες με φθηνότερο εργατικό δυναμικό και αναγκάζονται να απασχολούν μετανάστες με χαμηλότερους μισθούς. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι μετανάστες να έχουν γίνει αναπόσπαστο τμήμα της οικονομικής ζωής των χωρών υποδοχής καθώς οι εργοδότες τους προτιμούν γιατί δουλεύουν περισσότερο από τους ντόπιους σε δύσκολες συνθήκες, με λιγότερα χρήματα και σε δυσκολότερες δουλειές.

Αν και η παράνομη μετανάστευση γίνεται για τους ίδιους λόγους με την νόμιμη, είναι πολύ δυσκολότερο να την ελέγξει κανείς. Ταυτόχρονα, η δύσκολη αγορά εργασίας, οι πιθανότητες απασχόλησης στην παραοικονομία, οι διαρκείς

προσπάθειες απορρόφησης των παράνομων μεταναστών αποτελούν παράγοντες επιδείνωσης της παράνομης μετανάστευσης.

Η κατανομή των μεταναστών έχει να κάνει με το γεγονός ότι η ζήτηση για μετανάστες αφορά κάποιους συγκεκριμένους εργασιακούς τομείς:

(α) Επιχειρήσεις μικρής ανταγωνιστικότητας ή και σε περίοδο παρακμής όπως είναι οι γεωργικές εργασίες, η κλωστοϋφαντουργία κ.ά.

(β) Επιχειρήσεις που η μετακίνηση τους είναι πολύ δύσκολη (κατασκευαστικές εταιρίες), και

(γ) Υπηρεσίες που απαιτούν διάφορες δεξιότητες, από τεχνικούς Η/Υ υπολογιστών έως υπαλλήλους καθαριότητας (Γεώργιας, 2009).

1.2.2 Μετανάστευση εργαζομένων με χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων

Η πλειοψηφία των μεταναστών εργαζομένων απασχολούνται σε εργασίες που προϋποθέτουν χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων όπως είναι η γεωργία και η βιομηχανία υψηλής έντασης εργασίας. Σε αυτούς τους κλάδους, οι εργοδότες συνήθως είναι μικροί επιχειρηματίες που υποχρεώνονται να είναι «αποδέκτες τιμών», χωρίς να μπορούν να επηρεάσουν την τιμή των αγαθών ή των υπηρεσιών που παράγουν, καθώς αυτές διαμορφώνονται από τον ανταγωνισμό. Όταν μέσω της παγκοσμιοποίησης μεγαλώνει ο ανταγωνισμός, αυτοί προσπαθούν να κρατήσουν τα περιθώρια κέρδους τους στα ίδια επίπεδα με την μείωση των μισθών των εργαζομένων.

Η νότια Ευρώπη συγκεντρώνει τα μεγαλύτερα ποσοστά ανειδίκευτων εργαζομένων στο σύνολο των μεταναστών που δραστηριοποιούνται εκεί, και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια υπήρξε μεγάλη αύξηση σε ανειδίκευτους μετανάστες σε Ελλάδα, Ισπανία και Ιταλία (Γεώργιας, 2009).

Στον τομέα της γεωργίας, που είναι και ο κυριότερος τομέας απασχόλησης παγκοσμίως, οι μετανάστες εργαζόμενοι έχουν βασικό ρόλο ο οποίος γίνεται ακόμα σημαντικότερος λόγω της μετοίκησης των ντόπιων νέων από την περιφέρεια και τη μετάβαση τους για διαμονή σε αστικά κέντρα. Στον τομέα αυτό είναι που υπολογίζεται πως είναι και το πιο μεγάλο ποσοστό παράνομων μεταναστών. Μάλιστα, σύμφωνα με έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης, η γεωργία στη Μεσόγειο εξαρτάται σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό από την εργασία των μεταναστών, πολλοί εκ των οποίων είναι παράνομοι (Council of Europe, 2003).

Επίσης σημαντικός πόλος-έλξης μεταναστευτικού προσωπικού είναι ο κατασκευαστικός κλάδος ο οποίος αν και παλαιότερα είχε μισθούς άνω του μέσου όρου και σημαντική συνδικαλιστική οργάνωση των εργαζομένων, πλέον η εργασία σε αυτόν έχει καταλήξει να είναι επισφαλής και προσωρινής φύσης. Ένας άλλος τομέας όπου έχουν σημαντική παρουσία οι μετανάστες με χαμηλή ειδίκευση είναι ο ξενοδοχειακός κλάδος και η εστίαση. Ομοίως, η βιομηχανία των τροφίμων εξαρτάται σε κάποιο βαθμό από την εργασία των μεταναστών.

Αντίστοιχα, πολλοί μετανάστες εργάζονται και στον εμπορικό κλάδο, σε χειροτεχνικές εργασίες, στις μεταποιήσεις, σε γραμμές παραγωγής, στην κλωστοϋφαντουργία και την επεξεργασία δέρματος (Γεώργιας, 2009).

Ακόμα, μεγάλος αριθμός μεταναστών δουλεύουν ως υπάλληλοι καθαριότητας, φύλακες, πωλητές και ταμίες και ως αποθηκάριοι. Αν και γίνεται συχνά θέμα η «εξαγωγή» της παραγωγικής διαδικασίας σε χώρες του Τρίτου Κόσμου λόγω μικρότερου κόστους, όπου μάλιστα μπορεί να αναπτυχθούν μέχρι και παράνομα εργαστήρια με τραγικές συνθήκες εργασίας, η μετανάστευση έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία τέτοιων βιομηχανιών και στο δυτικό κόσμο.

Όσο και αν λέγεται ότι έχουμε μπει στην οικονομία της γνώσης, εντός των χώρων του ΟΟΣΑ υπάρχει ακόμα υψηλή ζήτηση για ανειδίκευτους εργάτες. Τομείς που πιθανώς να εμφανίσουν ζήτηση είναι ο κλάδος της διατροφής, των κατασκευών και των υπηρεσιών φροντίδας, καθώς και οι οικιακές εργασίες (φύλαξη παιδιών, καθάρισμα, μαγείρεμα, κ.λπ) (Γεώργιας, 2009).

1.2.3 Η μετανάστευση εργαζομένων με υψηλά επίπεδα ειδίκευσης

Από την άλλη και η ζήτηση για πολύ εξειδικευμένο προσωπικό είναι αρκετά μεγάλη. Το επικρατέστερο σλόγκαν της Δύσης είναι «Φέρτε τους καλύτερους και τους πιο έξυπνους!» (Karur & McHale, 2005). Οι ειδικευμένοι εργαζόμενοι είναι σπάνιοι, γεγονός που δημιουργεί μεγάλο ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο για την προσέλκυσή τους και συμβάλει στην επικράτηση μιας ελαστικής μεταναστευτικής νομοθεσίας για αυτούς. Επιπλέον, πολλά κράτη καθιερώνουν ακόμα και κίνητρα για να προσελκύσουν άτομα από τη συγκεκριμένη κατηγορία (Γεώργιας, 2009).

Όμως η μετανάστευση αυτού του είδους εργαζομένων είναι εξαιρετικής σημασίας και για τις χώρες από τις οποίες αυτοί προέρχονται, καθώς παρακολουθούν τα καλύτερα μυαλά να φεύγουν από τη χώρα συνήθως στην πιο παραγωγική ηλικία.

Έτσι, έχουμε φτάσει σήμερα στο σημείο το 10% του συνόλου του εξειδικευμένου ανθρωπίνου δυναμικού του αναπτυσσόμενου κόσμου να ζει και να δραστηριοποιείται στις ΗΠΑ ή την ΕΕ.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως ενώ ο αριθμός τους φαίνεται να έχει σταθεροποιηθεί στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη αυξάνεται η ζήτηση και ο αριθμός τους αντίστοιχα, σε σημείο να υπερβαίνουν σε αριθμό ακόμα και τους ανειδίκευτους εργάτες. Ωστόσο, στις ΗΠΑ έχει εγκατασταθεί περισσότερο από το 50% των μεταναστών με υψηλές δεξιότητες και υπολογίζεται πως το 30-50% των ατόμων με αντικείμενο τις θετικές επιστήμες και την τεχνολογία ζουν σε ανεπτυγμένες χώρες (IOM, 2008).

Επιπλέον, υπάρχει μια έντονη τάση εισαγωγής φοιτητών από τον Τρίτο Κόσμο καθώς σύμφωνα με τα στοιχεία, οι χώρες του ΟΟΣΑ δέχονται το 85% όλων των ξένων φοιτητών εκ των οποίων το 66% προέρχεται από τις χώρες του Νότου.

1.3 Η προσαρμογή της εκπαίδευσης στην παγκοσμιοποιημένη αγορά εργασίας

Η ανώτατη εκπαίδευση έχει σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη δημιουργία της κοινωνίας της γνώσης, την ενίσχυση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ενότητας και την ύπαρξη ελευθερίας συναλλαγών στις αγορές, καθώς και την αξιοποίηση των δεξιοτήτων, των καινοτομιών και της ευελιξίας των εργαζομένων (Σιάνου-Κύργιου, 2010).

Ο κλασικός τρόπος λειτουργίας της καθιερωμένης εκπαίδευσης απέχει αρκετά από την αποστολή της ένταξης των φοιτητών στον επαγγελματικό κόσμο και κυρίως της προσαρμογής με τις ραγδαίες αλλαγές της σύγχρονης ζωής. Επομένως, κρίνεται επιτακτικός ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου της εκπαίδευσης (Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002).

Η επέκταση των συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης που έχει παρατηρηθεί τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχει ως συνέπεια να μιλάμε πλέον για μια μαζική ανώτατη εκπαίδευση, η οποία διασφαλίζει την ισότητα των ευκαιριών τόσο ως προς την πρόσβαση όσο και ως προς τη συμμετοχή (Douglas, 2005, οπ. αναφ. στη Σιάνου-Κύργιου, 2010).

Αυτή η επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης είναι η σημαντικότερη μορφή επένδυσης για τα κράτη. Μάλιστα μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητά τους εξασφαλίζοντας ανθρώπινο δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης (Σιάνου-Κύργιου, 2010).

Επομένως, η επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης είναι απαραίτητη για τους εξής δύο λόγους:

1. Πρώτον, αυξάνονται οι ανάγκες για εργατικό δυναμικό με υψηλή εκπαίδευση και εξειδίκευση επειδή η επιστήμη και η τεχνολογία αποτελούν τις παραγωγικές δυνάμεις ενώ αναπτύσσεται και ο τομέας των υπηρεσιών.
2. Δεύτερον, τα πανεπιστημιακά ιδρύματα έχουν σπουδαίο ρόλο στη δημιουργία και τη ροή των δικτύων της γνώσης. Παράγουν τη νέα γνώση και έχουν πρόσβαση στα δίκτυα μέσω των οποίων μεταφέρονται οι πληροφορίες που είναι προϋπόθεση για την ανάπτυξη.

Όμως, βασικά, η ανώτατη εκπαίδευση είναι ένας μηχανισμός επιλογής και κατανομής των ατόμων στην αγορά εργασίας, βάση των πτυχίων τους (Collins, 2007, οπ. αναφ. στη Σιάνου-Κύργιου, 2010). Πρόκειται για μια αρένα όπου συγκρούονται διαφορετικές κοινωνικές ομάδες εκ των οποίων οι πιο προνομιούχες προσπαθούν να περιορίσουν και να δομήσουν τον ανταγωνισμό για την απόκτηση πτυχίων και την εργασία με τρόπο που θα τους βοηθήσει να πραγματοποιήσουν τους στόχους τους και να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους (Σιάνου-Κύργιου, 2010).

Έτσι, η αγορά της ανώτατης εκπαίδευσης γίνεται ένα από τα βασικότερα πεδία σύγκρουσης των κοινωνικών τάξεων με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ζήτηση και ο αριθμός των πτυχιούχων. Επειδή όμως ο αριθμός τους αυξάνει με ταχύτερους ρυθμούς από τον αντίστοιχο ρυθμό των επαγγελματικών θέσεων, τα πτυχία υποβαθμίζονται και χάνουν τη συμβολική τους δύναμη και την αξία τους στην αγορά εργασίας (Bourdieu, 2002, οπ. αναφ. στη Σιάνου-Κύργιου, 2010).

Έτσι, η διεύρυνση της συμμετοχής δεν προωθεί απαραίτητα και την ισότητα. Αντίθετα, οξύνει τις κοινωνικές ανισότητες κατά τη μετάβαση από την ανώτατη εκπαίδευση στην αγορά εργασίας. Αυτό οφείλεται σε θεσμικούς και υποκειμενικούς παράγοντες, σημαντικότεροι από τους οποίους είναι οι πολιτικές της ανώτατης εκπαίδευσης, η κοινωνική τάξη και οι συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας.

Οι πολιτικές για την επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης δίνουν έμφαση στην ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου σύμφωνα με την παραδοχή ότι η οικονομική ανάπτυξη και η κοινωνική δικαιοσύνη εξαρτώνται από τις γνώσεις και τις ικανότητες των εργαζομένων. Η ανεργία, η περιορισμένη παραγωγικότητα και οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης οφείλονται στην έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Η επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης επιλύει το πρόβλημα της υψηλής ζήτησης και προωθεί τις ίσες ευκαιρίες διευρύνοντας τη συμμετοχή. Επίσης, προωθείται η ανάπτυξη αφού ικανοποιείται η απαίτηση για εξειδικευμένους εργαζομένους που δημιουργείται από την κοινωνία της γνώσης και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας (Σιάνου-Κύργιου, 2010).

Η εκπαίδευση και το Πανεπιστήμιο που ως θεσμοί έχουν χτιστεί πάνω σε βάσεις όπως είναι η δημοκρατία, η κοινωνική ευημερία και η μείωση των κοινωνικών διακρίσεων, πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν στους φοιτητές όλες τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες καθώς και την απαραίτητη δια βίου εκπαίδευση, που θα τους βοηθήσουν να τα βγάλουν πέρα στην παγκόσμια κοινότητα και να καταφέρουν να κάνουν τις σωστές κινήσεις μέσα στο διαρκώς μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον που θα δραστηριοποιούνται.

1.3.1 Ο ρόλος του σύγχρονου Πανεπιστημίου

Οι ραγδαίες αλλαγές των τελευταίων χρόνων, όπως για παράδειγμα η ξαφνική ανάπτυξη στον τομέα της γνώσης και της τεχνολογίας, η επανάσταση της πληροφορικής, το διαδίκτυο και η ακμή των τηλεπικοινωνιών, κάνουν να φαίνεται ξεπερασμένος ο συντηρητικός ρόλος που είχε το Πανεπιστήμιο προσπαθώντας απλά να μεταδώσει γνώσεις και απαιτούν διαφοροποίηση από τις κλασικές μορφές μάθησης που είχαν σαν βάση την απομνημόνευση (Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002).

Ο Riddel (1996) αναφέρει για τα χαρακτηριστικά των νέων Πανεπιστημίων πως η εκπαιδευτική λειτουργία δεν πρέπει να πραγματοποιείται μέσα από τη ρουτίνα, με εκπαιδευτικούς που σκέφτονται σαν δημόσιοι υπάλληλοι ή μέσα σε μια κοινωνία που αδιαφορεί για τις οικονομικές ανάγκες του εκπαιδευτικού συστήματος. Τα χαρακτηριστικά της εκπαιδευτικής διαδικασίας θα πρέπει να είναι αυτονομία, διοικητική ευθύνη, πειραματισμός και συνεργασία με την τοπική κοινότητα.

Άλλωστε, σήμερα, δεν είναι πια αναγκαίο να αποστηθίζουμε γνώσεις, αφού αρκεί να τις πάρουμε από μια βάση δεδομένων, να τις επεξεργαστούμε και να τις διαχειριστούμε κατάλληλα. Με αυτό τον τρόπο η γνώση αλλάζει ταυτότητα και από παθητική ή ακόμα και ενεργητική κτήση πληροφοριών, γίνεται μια μέθοδος διαχείρισής τους. Με βάση αυτά τα νέα δεδομένα, καταργείται ο αυστηρός προγραμματισμός της διδακτέας ύλης, ενώ ταυτόχρονα η αγορά εργασίας υποδεικνύει τα τυπικά προσόντα με τα οποία θα πρέπει να εξοπλίζονται οι νέοι. Τα προσόντα αυτά είναι (Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002):

- Γνώσεις
- Εξοικείωση με τη διαχείριση πληροφοριών
- Δεξιότητες
- Ικανότητες

Άλλωστε και οι φορείς της αγοράς εργασίας δεν επιζητούν πια ιδιαίτερα εξειδικευμένο προσωπικό καθώς αναγνωρίζουν πως σύντομα το άτομο που θα επιλέξουν θα χρειάζεται πάλι εκπαίδευση για να προλαβαίνει τις εξελίξεις. Για αυτό εκείνο που ψάχνουν οι επιχειρήσεις πλέον είναι η ικανότητα προσαρμογής και η ευκολία μάθησης.

Έτσι, έχουμε το φαινόμενο της «σταδιοδρομίας χωρίς όρια» που αναγκάζει τον εργαζόμενο να βασίζεται στον εαυτό του αντί για την επιχείρηση όπου απασχολείται. Πρέπει δηλαδή οι εργαζόμενοι να είναι σε θέση να κάνουν μια διαρκή αναδόμηση της σταδιοδρομίας τους. Επομένως, είναι απαραίτητο το Πανεπιστήμιο να μαθαίνει στους νέους πως να μαθαίνουν για να είναι συνεχώς ενημερωμένοι, να είναι ευέλικτοι όπου χρειάζεται και ευπροσάρμοστοι σε κάθε αλλαγή (Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002).

Όπως αναφέρεται και στην Έκθεση του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας για την εκπαίδευση και την εργασία, «Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχει στους νέους την απαραίτητη προετοιμασία προκειμένου να μπορέσουν να χτίσουν την καριέρα τους έχοντας την ευελιξία να αλλάξουν επάγγελμα στην πορεία. Ειδικότερα, οφείλει να παρουσιάζει με θετικό τρόπο την έννοια της επιχειρηματικότητας και να προωθεί μία θετική εικόνα για την επιχείρηση και την επιχειρηματικότητα, να εξαλείφει τα φυλετικά στερεότυπα και να είναι ανοικτό στη διαφορετικότητα. Πρέπει ακόμα να βοηθάει τους νέους να ξεδιπλώσουν την ικανότητά τους να εξελίσσονται διαρκώς, να

δημιουργούν και να τους δείξει τρόπους διαχείρισης του σύνθετου κόσμου όπου θα δραστηριοποιηθούν. Με την προώθηση αυτών των δεξιοτήτων συνδυάζεται και η προαγωγή της απασχολησιμότητας των μελλοντικών εργαζομένων από το εκπαιδευτικό σύστημα, κάτι που θα πρέπει να γίνει κύριο αντικείμενο της βασικής εκπαίδευσης» (ILO, 2000, σ.18).

Συγκεκριμένα, οι δεξιότητες και οι ικανότητες που απαιτούνται σήμερα στην αγορά εργασίας, είναι (Ρέππα, 1998, οπ. αναφ σε Ψαρράκου & Παπαθεοδωροπουλος, 2002):

- Ευελιξία
- Προσαρμοστικότητα
- Υπευθυνότητα
- Ικανότητα επικοινωνίας
- Ικανότητα λήψης αποφάσεων
- Ικανότητα αυτοπαρουσίασης
- Ικανότητα οργάνωσης χρόνου
- Ικανότητα χρήσης νέων τεχνολογιών
- Ικανότητα λήψης πρωτοβουλιών
- Διαπραγματευτική ικανότητα
- Ικανότητα διαχείρισης άγχους
- Δημιουργικότητα
- Εφευρετικότητα
- Διορατικότητα
- Ικανότητα συνεργασίας
- Φαντασία
- Ομαδικό πνεύμα και αποδοχή διαφορετικότητας
- Πρακτικό μυαλό
- Δεξιότητα επικοινωνίας σε ξένες γλώσσες

Θα πρέπει να τονιστεί πως η απόκτηση των παραπάνω δεξιοτήτων δεν αποτελεί αυτοσκοπό και η αναφορά της σπουδαιότητας τους δεν σημαίνει πως σκοπός του σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος παύει να είναι η γνώση, αλλά κάποιος εξωτερικός στόχος (στην περίπτωση μας, η επαγγελματική αποκατάσταση). Δεν πρέπει κανείς να ξεχνάει ότι κύριος στόχος της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες είναι η πραγματική προσωπική ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και η προσπάθεια ανάπτυξης των πνευματικών του ικανοτήτων, προκειμένου να μπορέσει να ενταχθεί ομαλά στην παγκόσμια κοινωνία (Blackledge & Hunt,1995).

1.3.2 Το νέο Πανεπιστήμιο στο πλαίσιο της «παγκοσμιοποίησης»

Σύμφωνα με τις παραπάνω ανάγκες, τα σχέδια και οι οδηγίες για τη δια βίου μάθηση και την εκπαίδευση εστιάζουν σε θέματα που έχουν να κάνουν με την επιχειρηματικότητα, της ευελιξία, των τίτλων σπουδών και της συνδυαστικότητας των μεθόδων και των μαθησιακών προσεγγίσεων. Τα θέματα αυτά μπορούν να ομαδοποιηθούν στους παρακάτω άξονες:

- (α) Περισσότερη εξάρτηση των εκπαιδευτικών μεθόδων από τις οικονομικές απαιτήσεις και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας όσον αφορά την απασχόληση.
- (β) Έμφαση στην πρακτική εφαρμογή των παρεχόμενων γνώσεων από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.
- (γ) Περισσότερη προσαρμοστικότητα όσον αφορά στο περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών (προγράμματα που να υπολογίζουν τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής, την δομή του φοιτητικού σώματος αλλά και την ευρωπαϊκή και παγκόσμια διάσταση της εκπαίδευσης).
- (δ) Ενδυνάμωση της αυτονομίας του Πανεπιστημίου με την προώθηση και την υποστήριξη πολλαπλών επιλογών μάθησης, με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών.
- (ε) Στήριξη και προβολή των οικονομικών διαστάσεων των διδαχθέντων θεμάτων σε εφαρμογές και αξίες της εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

Η αντιμετώπιση των διαφόρων ειδών εκπαίδευσης στα πλαίσια της δια βίου μάθησης και η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με τις ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας είναι χωρίς αμφιβολία βασικά βήματα για την αντιμετώπιση ποικίλων κοινωνικών προβλημάτων. Παρ' όλα αυτά, προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση από την εκπαίδευση στις πολλαπλές προκλήσεις της κοινωνίας

της γνώσης, θα πρέπει να προταχθεί ο κοινωνικός έλεγχος των διαδικασιών μάθησης και των επιπτώσεων που αυτές έχουν.

Είναι πιο αναγκαίο από ποτέ, τώρα στην εποχή της «παγκοσμιοποίησης» και στην κοινωνία της γνώσης, το Πανεπιστήμιο να προσφέρει ουσιαστική γνώση και να μάθει στους νέους να την αξιοποιούν κριτικά και αναλυτικά προκειμένου να δημιουργήσουν καινούριες ιδέες συμβάλλοντας στον εμπλουτισμό και την εξέλιξη της γνώσης (Ρομπόλη & Δημουλά, 2003).

Κεφάλαιο 2^ο

Επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στην ελληνική αγορά εργασίας

2.1 Οι μεταρρυθμίσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προς την παγκοσμιοποιημένη αγορά εργασίας

Η σύνδεση μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας έχει μελετηθεί εκτενώς από τους οικονομολόγους τις τελευταίες δεκαετίες, με κίνητρο κυρίως την αναζήτηση των αιτίων των ανισοτήτων μεταξύ των ατόμων με διαφορετική εξειδίκευση, καθώς και τα μοτίβα των μισθολογικών διαφορών. Ωστόσο, είναι αναμφισβήτητο ότι η τυπική εκπαίδευση και οι επαγγελματικές δεξιότητες που αποκτά το άτομο κατά τη διάρκεια των διαδικασιών εκπαίδευση και κατάρτισής του είναι οι κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες των προοπτικών του στην αγορά εργασίας.

Παρόλα αυτά, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός πως οι συνθήκες εργασίας εξαρτώνται από πάρα πολλούς περιβαλλοντικούς παράγοντες και πως η εκπαίδευση θα πρέπει να θεωρείται ένα απαραίτητο μέσο για την απόκτηση της γνώσης και των ικανοτήτων που έχουν να κάνουν με την απασχόληση και την εργασία. Σε αυτό το πλαίσιο, η εκπαίδευση διαδραματίζει έναν διττό ρόλο στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την απασχόληση καθώς, από τη μία πλευρά, προετοιμάζει τα άτομα να μπουν στην αγορά εργασίας, και από την άλλη, οι διαδικασίες δια βίου μάθησης τους εξοπλίζουν με τις δεξιότητες που απαιτούνται για τη βελτίωση της καριέρας τους ή την αλλαγή σταδιοδρομίας (Furia et al., 2010).

Οι εξελίξεις που έλαβαν χώρα κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα ήταν καθοριστικές. Τη δεκαετία του 1950 η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος συγκροτούνταν από έξι χρόνια υποχρεωτικής φοίτησης στο Δημοτικό, το Γυμνάσιο που προσανατολιζόνταν κατά κύριο λόγο στις ανθρωπιστικές σπουδές, και από την τριτοβάθμια εκπαίδευση όπου υπάγονταν τα πανεπιστήμια και κάποιες τριτοβάθμιες σχολές γενικής εκπαίδευσης, όπως ήταν οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες και οι Ακαδημίες Φυσικής Αγωγής.

Στο τέλος της δεκαετίας αυτής, έγινε μια προσπάθεια να δοθεί έμφαση στον εκσυγχρονισμό και την οικονομική ανάπτυξη και για αυτό το σκοπό νομοθετήθηκαν πολλές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να επιτευχθεί η διεύρυνση του τεχνικού επαγγελματικού τομέα. Τότε η δευτεροβάθμια εκπαίδευση χωρίστηκε σε δύο επίπεδα διάρκειας τριών χρόνων το καθένα. Οι πρώτες τρεις τάξεις ήταν το κατώτερο στάδιο, που έδινε μεγαλύτερη βαρύτητα στη γενική και ανθρωπιστική παιδεία. Το επόμενο στάδιο διέφερε και χωριζόταν σε διαφορετικά πεδία, από τα οποία τα δύο κυριότερα ήταν το Πρακτικό (επιστημονικό) και το Κλασικό (φιλολογικό). Και οι δύο ήταν ακαδημαϊκές κατευθύνσεις που σκοπό είχαν να προετοιμάσουν την εισαγωγή των μαθητών στο Πανεπιστήμιο.

Ταυτόχρονα, το Υπουργείο Παιδείας ξεκίνησε τη δημιουργία ενός συστήματος τεχνικών σχολείων τα οποία κάλυπταν και τα δύο στάδια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964 ανέπτυξε περισσότερο αυτές τις προσπάθειες, συμβάλλοντας στην επέκταση της προηγούμενης μεταρρύθμισης σε βασικές και συνολικές αλλαγές του εκπαιδευτικού συστήματος, που στόχο είχαν να προάγουν την ισότητα και την οικονομική ανάπτυξη.

Η δωρεάν εκπαίδευση καθιερώθηκε στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καταργήθηκαν οι εξετάσεις για την εισαγωγή στη δευτεροβάθμια και πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αλλαγές όσον αφορά τις εξετάσεις για την είσοδο στο πανεπιστήμιο μέσω ενός συστήματος ενιαίων γενικών εξετάσεων, το οποίο αντικατέστησε τις διαφορετικές εξετάσεις σε κάθε Πανεπιστήμιο. Οι προηγούμενες μορφές σχολείων της γενικής εκπαίδευσης άλλαξαν και έγιναν δύο διαφορετικά σχολεία: το Γυμνάσιο (κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση), που υπάρχει μέχρι σήμερα, και το Λύκειο (ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση), που συμπεριλαμβάνει τις πρακτικές και κλασικές κατευθύνσεις.

Μια από τις ουσιαστικότερες αλλαγές της περιόδου αυτής, ήταν η αντικατάσταση της καθαρεύουσας από τη δημοτική ελληνική γλώσσα ως μέσο διδασκαλίας. Ακόμα ξεκίνησε η διδασκαλία της κλασικής ελληνικής λογοτεχνίας στη νέα ελληνική γλώσσα από μετάφραση στην κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η μελέτη των αρχαίων ελληνικών στο Λύκειο.

Με τη χούντα του 1967 τα παραπάνω μέτρα αναιρέθηκαν, με πρώτη την κατάργηση των αλλαγών που αφορούσαν τη γλώσσα. Αυτή την περίοδο έγινε επίσης

η νομοθετική ρύθμιση της ίδρυσης νέων Ιδρυμάτων ανώτερης τεχνικής εκπαίδευσης, τα οποία, από τη μια, είχαν σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες για τεχνικούς ανωτέρου επιπέδου και, από την άλλη, να λειτουργήσουν ως εναλλακτική λύση, μειώνοντας τη συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση για πανεπιστημιακές σπουδές. Έως το 1974 ιδρύθηκαν πέντε τέτοια κέντρα (KATEE).

Το 1974, με την επαναφορά του δημοκρατικού πολιτεύματος, καθιερώθηκε εκπαιδευτική νομοθεσία, η οποία επανέφερε τις πιο πολλές μεταρρυθμίσεις της περιόδου του 1964 (ΟΟΣΑ, 2004). Εκείνη την εποχή πραγματοποιήθηκε μια ουσιαστική αναδιοργάνωση προκειμένου η δευτεροβάθμια γενική και η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση να είναι πιο ισότιμες μεταξύ τους. Κάποια από τα μέτρα που πάρθηκαν ήταν:

- Η υποχρεωτική εκπαίδευση αυξήθηκε από 6 χρόνια που ήταν σε 9.
- Καθιερώθηκε το γυμνάσιο ως το κοινό σχολείο γενικής εκπαίδευσης, κάτι που πρακτικά σήμαινε:
 - α. κατάργηση των επαγγελματικών σχολών κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και
 - β. κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων από το δημοτικό στο γυμνάσιο.
- Έγινε αναδιοργάνωση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε δύο λύκεια: το Γενικό Λύκειο και το Τεχνικό-Επαγγελματικό Λύκειο. Όσοι τελείωναν το Γενικό Λύκειο είχαν τη δυνατότητα εξέτασης και εισαγωγής σε πανεπιστήμια και ΤΕΙ, ενώ οι απόφοιτοι του Τεχνικό-Επαγγελματικού Λυκείου δεν είχαν το δικαίωμα να συναγωνισθούν για την εισαγωγή τους στα ΑΕΙ.
- Σχετικά με το γλωσσικό ζήτημα, καθιερώθηκε η δημοτική γλώσσα και η παράδοση των μαθημάτων των κλασικών συγγραφέων μεταφρασμένων στη νέα ελληνική γλώσσα έγινε τμήμα του αναλυτικού προγράμματος στα σχολεία.

Μετά το 1981 οι μεταρρυθμίσεις επικεντρώθηκαν περισσότερο στις εσωτερικές μεταβολές στο εκπαιδευτικό σύστημα σε μια προσπάθεια να επιτευχθεί περισσότερο ένας εκδημοκρατισμός του παρά επιπλέον αλλαγές στη δομή του. Οι σημαντικότερες αλλαγές που έγιναν προς αυτή την κατεύθυνση ήταν οι εξής (ΟΟΣΑ, 2004):

- Έγινε δεδομένη η προαγωγή σε όλες τις τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Άρση των εξετάσεων για τον προβιβασμό από την κατώτερη προς την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- Επιλογή κατεύθυνσης μεταξύ τεσσάρων δεσμών αντί για δύο στο τελευταίο έτος του γενικού λυκείου.
- Ίδρυση του πειραματικού Ενιαίου Πολυκλαδικού Λυκείου (ΕΠΛ) το 1984, που είχε στόχο τη γεφύρωση του κενού μεταξύ της γενικής και τεχνικής εκπαίδευσης.
- Θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων για την αύξηση της συμμετοχής μαθητών και καθηγητών στη λήψη των αποφάσεων στο σχολείο, όπως για παράδειγμα τα συμβούλια των μαθητών και η αύξηση των ευθυνών των συμβουλίων των εκπαιδευτικών.

Εκείνη την περίοδο, έμφαση δόθηκε στην προσπάθεια μεταρρύθμισης της ανώτερης εκπαίδευσης. Τα Κέντρα Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΚΑΤΕΕ), τα οποία είχαν μεγάλα προβλήματα λόγω της γρήγορης ανάπτυξής τους, τροποποιήθηκαν και πήραν την τωρινή τους μορφή ως Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ). Έγινε μεταρρύθμιση στα Πανεπιστήμια με το Νόμο Πλαίσιο του 1982 (1268/82) ο οποίος είχε σκοπό τη διεύρυνση της βάσης λήψεως αποφάσεων στα ΑΕΙ και έφερε νέα μέτρα, όπως η ίδρυση μεταπτυχιακών σπουδών. Επίσης, τότε έγινε και η ίδρυση των παιδαγωγικών τμημάτων ΑΕΙ για νηπιαγωγούς και δασκάλους, και σταμάτησε βαθμιαία η λειτουργία των Παιδαγωγικών Ακαδημιών.

Την πρώτη πενταετία του 1990 θεσπίστηκε ένα νέο σύστημα σπουδών που θα ακολουθούσε μετά τη δευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση και το οποίο τόνιζε την ελαστικότητα και τη συνεργασία των κοινωνικών εταίρων. Το σύστημα αυτό συμπεριέλαβε τα ιδιωτικά Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών που πληρούσαν τις προϋποθέσεις για έκδοση άδειας λειτουργίας και που μέχρι πρότινος λειτουργούσαν αυτόνομα και όχι σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές. Αυτά τα κέντρα ονομάστηκαν Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και είχαν σκοπό, μαζί με τα αντίστοιχα δημόσια, να προσφέρουν κατάρτιση μικρής διάρκειας, δίνοντας τη δυνατότητα επαγγελματικής εξειδίκευσης και εφόδια τα οποία θα μπορούσαν να

προσφέρουν επαγγελματικές δυνατότητες στους απόφοιτους λυκείων, που δεν κατάφεραν να μπουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Παρά την ύπαρξη ταλαντεύσεων για το αν θα έπρεπε να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στην ισότητα της εκπαίδευσης ή στην παραγωγικότητα, ένα βασικό πρόβλημα που κυριάρχησε όλα αυτά τα χρόνια ήταν η ανταπόκριση στα ολοένα αυξανόμενα και ήδη υψηλά επίπεδα ζήτησης για τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μπαίνοντας στη δεκαετία του 1990, ήρθε στην επιφάνεια ένας βασικός προβληματισμός σχετικά με την ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται στους μαθητές σε όλα τα επίπεδα και χρόνια σπουδών, κάτι που αποτέλεσε θέμα συζήτησης και κριτικής (ΟΟΣΑ, 2004).

Η αξιολόγηση των μαθητών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση αλλάζει με το ΠΔ 409/94 το 1993. Με βάση το νέο αυτό σύστημα, οι μαθητές του γυμνασίου δίνουν γραπτές εξετάσεις στο τέλος της χρονιάς, ένα ωριαίο διαγώνισμα στο τέλος κάθε τριμήνου καθώς και ολιγόλεπτα τεστ κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Ακόμα, εισάγονται οι εργασίες και η περιγραφική αξιολόγηση του μαθητή και ιδρύεται το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας (ΕΣΥΠ) με το νόμο 2327/95.

Τότε προτάθηκε από το υπουργείο και η αλλαγή στον τρόπο εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω της καθιέρωσης του «Εθνικού Απολυτηρίου», κάτι που εφαρμόστηκε με το νόμο 2525/97 που θεσμοθέτησε το Ενιαίο Λύκειο και κατάργησε την επετηρίδα για το διορισμό των εκπαιδευτικών. Οι τελευταίοι τοποθετούνται πλέον μέσω εξετάσεων που πραγματοποιεί το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ).

Με το νόμο 2525/97 ιδρύονται τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, τα οποία απευθύνονται σε νέους άνω των 18 ετών, οι οποίοι δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση με σκοπό να αποτραπεί ο κοινωνικός αποκλεισμός τους. Η εκπαίδευση στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας έχει διάρκεια 18 μηνών και με το πρόγραμμα σπουδών δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα σε μεθόδους διδασκαλίας, οι οποίες ενθαρρύνουν τη συνεργασία εντός μια ομάδας και προωθούν την εκτέλεση σχεδίων εργασίας. Σήμερα λειτουργούν Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας με μεγάλη ανταπόκριση εντός σφραονιστικών ιδρυμάτων σε μια προσπάθεια κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων.

Στη συνέχεια, αλλάζει η δομή του προγράμματος στο λύκειο. Η πρώτη Λυκείου ορίζεται ως τάξη προσανατολισμού και τα μαθήματα της δευτέρας και της τρίτης λυκείου χωρίζονται σε μαθήματα «Γενικής Παιδείας» και μαθήματα «Κατεύθυνσης». Σε μια προσπάθεια να σταματήσει το λύκειο να έχει ρόλο προετοιμασίας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ορίζεται πως η εισαγωγή στα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ θα κρίνεται από τις πανελλήνιες προαγωγικές εξετάσεις των μαθητών της δευτέρας λυκείου και από τις απολυτήριες της τρίτης λυκείου.

Παρ' όλες τις προαναφερθείσες προσπάθειες για μεταρρύθμιση, το εκπαιδευτικό σύστημα σήμερα παραμένει εξεταστικοκεντρικό, καθώς οι μαθητές αναγκάζονται να δίνουν εξετάσεις για πάρα πολλά μαθήματα.

Πρόσφατα δόθηκε στη δημοσιότητα το νομοσχέδιο του υπουργείου Παιδείας για το νέο Λύκειο και τις αλλαγές στις πανελλαδικές εξετάσεις με την ονομασία «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Λοιπές Διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων». Οι αλλαγές αυτές θα τεθούν σε εφαρμογή τη σχολική χρονιά 2013-2014 και οι βασικότερες από αυτές είναι:

- Μείωση των μαθημάτων που εξετάζονται πανελλαδικά από 6 σε 4.
- Ο βαθμός του απολυτηρίου και των τριών τάξεων του λυκείου θα προσμετρείται για την εισαγωγή σε ΑΕΙ και ΤΕΙ.
- Όταν οι βαθμοί των πανελλαδικών εξετάσεων σε ένα μάθημα είναι υψηλότεροι από τους αντίστοιχους του απολυτηρίου θα μετρά θετικά για τον υποψήφιο.
- Το 50% των εξεταζόμενων θεμάτων θα προέρχονται από τράπεζα θεμάτων και θα είναι ίδια για όλους τους μαθητές λυκείων.
- Τα επιστημονικά πεδία μειώνονται σε τέσσερα από πέντε.
- Το πεδίο για τις στρατιωτικές και αστυνομικές σχολές θα είναι ξεχωριστό.
- Τα πανεπιστήμια θα μπορούν να ορίζουν συντελεστές βαρύτητας σε κάποια μαθήματα.
- Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εξετάσεων για όλα τα θέματα που έχουν να κάνουν με τις εξετάσεις.

Εκτός από τα παραπάνω ορίζεται ότι στην πρώτη Λυκείου οι μαθητές θα παρακολουθούν αποκλειστικά μαθήματα γενικής παιδείας, στη δευτέρα Λυκείου η αναλογία γίνεται 80% γενικής παιδείας και 20% κατεύθυνσης από 50-50 που ήταν μέχρι τώρα, ενώ στην τρίτη Λυκείου τα μαθήματα κατεύθυνσης θα αποτελούν το 80% της ύλης.

Βασικές αλλαγές θα γίνουν και στα Επαγγελματικά Λύκεια, προκειμένου να διευκολυνθεί η σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας. Ειδικότερα, μετά την τελευταία τάξη του Λυκείου, θεσμοθετείται μια προαιρετική «τάξη μαθητείας», η οποία θα αποτελεί στην ουσία μια χρονιά εργασίας πάνω σε αντικείμενο ειδικότητας του μαθητή και για την οποία θα πληρώνεται (ΥΠΕΠΘ, 2013).

Η αγορά εργασίας λειτουργεί δυναμικά και για αυτό το λόγο θα πρέπει τα επαγγελματικά προσόντα και οι δεξιότητες που αποκτούν οι σπουδαστές κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης τους να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των εργοδοτών. Είναι λογικό πως μια επιτυχημένη μετάβαση στην αγορά εργασίας δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε μια παροδική τοποθέτηση του εργαζομένου σε μια θέση εργασίας μετά το πέρας των σπουδών του, αλλά να υπάρχει μια δυναμική διάσταση που να λαμβάνει υπόψη την ευρύτερη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωσή του ατόμου (Κανελλοπούλου κ.ά., 2003, οπ. αναφ. σε Χατζηγαρυφάλλου, 2007).

2.2 Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης στην ελληνική αγορά εργασίας

2.2.1 Εκπαιδευτικές ανισότητες

Μέσω της εκπαίδευσης πραγματοποιείται το πολυδιάστατο έργο της κοινωνικοποίησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης του ατόμου. Τα σχολεία κάνουν προσπάθειες να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον κοινωνικού συστήματος αλλά με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται αντιφάσεις καθώς κοινωνικές ανισότητες προκύπτουν ακόμα και στο χώρο του σχολείου.

Παρά την πολιτική δέσμευση που εκφράστηκε μέσα από πολλές διεθνείς και εθνικές πολιτικές για τη διεύρυνση της εκπαιδευτικής πρόσβασης και της συμμετοχής, οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες υπάρχουν ακόμα. Αν και έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα, εκείνοι που επωφελούνται τα μέγιστα από τις

πολιτικές για την επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αυτοί που έχουν σχετικά περισσότερα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά πλεονεκτήματα (Burke, 2013).

Σε μια πρώτη φάση, η επίτευξη της κοινωνικής συνοχής στην Ευρώπη προϋποθέτει την αντιμετώπιση του προβλήματος των φτωχών και των κοινωνικά αποκλεισμένων περιοχών καθώς αυτές οι γειτονίες υποφέρουν από αλληλένδετες διαδικασίες που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό. Τέτοιες περιοχές βρίσκονται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και προσφέρουν πολύ λίγες ευκαιρίες στους κατοίκους τους, ενώ δημιουργούνται πολλά προβλήματα αναφορικά με την εκπαίδευση, τη στέγαση και την υγεία τους (Aubert, 2011).

Οι εκπαιδευτικές ανισότητες έχουν να κάνουν με τους εξής παράγοντες (ΟΛΜΕ, 2004):

- Την κοινωνική ανισότητα, που προέρχεται από διάφορες μορφές οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών διακρίσεων σε βάρος των οικονομικά ασθενέστερων.
- Τη διαφοροποίηση στην κουλτούρα, που εξαρτάται κυρίως από το οικογενειακό περιβάλλον και την αποτυχία του σχολείου να οδηγήσει στην αποτελεσματική ένταξη του ατόμου.
- Τη γεωγραφική διαφοροποίηση σε συνδυασμό με τα κοινωνικοοικονομικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά των διαφόρων κοινωνιών.
- Τη διάκριση των φύλων, καθώς σε ορισμένες περιοχές και κοινωνικές τάξεις οι άντρες έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να φοιτήσουν σε ανώτατες σχολές σε σχέση με τις γυναίκες.
- Την πρόσβαση στην κοινωνία της πληροφορίας και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, οι οποίες δημιουργούν το λεγόμενο ψηφιακό χάσμα και δυσκολεύουν όσους δεν έχουν τα μέσα να ακολουθήσουν το ρυθμό των εξελίξεων.

Η αδυναμία του σχολείου να βοηθήσει τους μαθητές να ξεπεράσουν αυτά τα εμπόδια είναι καθοριστικής σημασίας. Εξίσου σημαντικός λόγος διαίωξης των ανισοτήτων είναι η χαμηλή ποιότητα της δημόσιας εκπαίδευσης που αναγκάζει τους μαθητές να παρακολουθούν μαθήματα σε ακατάλληλα κτίρια με ελλιπή εξοπλισμό.

Ρόλο κλειδί για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων κατέχουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί. Η επαρκής μόρφωση και συστηματική επιμόρφωση, η οικονομική αυτάρκεια και η εξασφάλιση καλών συνθηκών εργασίας είναι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού τους έργου.

Οι βασικότερες μορφές εκπαιδευτικών ανισοτήτων μπορούν να συνοψιστούν ως εξής (ΟΛΜΕ, 2004):

- Μη εγγραφή στο σχολείο: Στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα παρατηρείται συχνά το φαινόμενο μη εγγραφής παιδιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- Πρώιμη εγκατάλειψη του σχολείου: Στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα εμφανίζονται μεγάλα ποσοστά διαρροής πριν την ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- Τα κίνητρα μάθησης: Οι μαθητές που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα δεν βοηθιούνται αρκετά από το εκπαιδευτικό σύστημα ώστε να αναπτύξουν ισχυρά κίνητρα μάθησης.
- Επίδοση: Οι μαθητές που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα συχνά εμφανίζουν χαμηλότερη επίδοση σε σύγκριση με μαθητές από μεσαία και υψηλά κοινωνικά στρώματα.
- Φοίτηση σε διαφορετικούς τύπους σχολείου: στο λύκειο όπου δίνεται στους μαθητές η επιλογή είτε ενιαίου λυκείου είτε ΤΕΕ, παρατηρείται πως στα λύκεια που έχουν ακαδημαϊκό προσανατολισμό εγγράφονται μαθητές από τα προνομιούχα κοινωνικά στρώματα.
- Τριτοβάθμιες σπουδές / Μεταπτυχιακό: ομοίως και με την εισαγωγή στα πανεπιστήμια, υπάρχουν παρόμοιες διακρίσεις.
- Δημόσιος χαρακτήρας της εκπαίδευσης / ιδιωτικοποίηση: η διάκριση ανάμεσα σε δημόσιο και ιδιωτικό σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση είναι καθοριστικής σημασίας.
- Χρήση τεχνολογιών της επικοινωνίας και επικοινωνιών: οι τεχνολογικές εξελίξεις δημιούργησαν ένα νέο είδος κοινωνικής ανισότητας σε βάρος των οικονομικά ασθενέστερων.

Ο Bourdieu επιχείρησε να δείξει τον τρόπο με τον οποίο οι ταξικές σχέσεις δημιουργούν μια πολιτισμική μεροληψία, επιβάλλοντας ένα συγκεκριμένο χαρακτήρα

στην οικειοποίηση των πολιτισμικών σχέσεων με σκοπό τη νομιμοποίηση και την συνέχεια των ταξικών σχέσεων. Η εκπαίδευση κατέχει σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση αυτής της μεροληψίας. Επομένως, οι σχέσεις εξουσίας ρυθμίζουν και σχηματίζουν τον εκπαιδευτικό λόγο και τις εκπαιδευτικές τεχνικές κατανέμοντας έτσι τις διάφορες μορφές συνείδησης (Bourdieu & Passeron, 1996).

Ο Bourdieu υποστήριξε δηλαδή ότι οι πιο προνομιούχοι της κοινωνίας φροντίζουν να μεταδίδουν και να νομιμοποιούν την κυρίαρχη κουλτούρα, διατηρώντας έτσι τα πλεονεκτήματά τους εις βάρος των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων που δεν διαθέτουν τους ίδιους πόρους και τις ευκαιρίες για να ανταποκριθούν. Η παιδαγωγική δράση του σχολείου δίνει συνέχεια σε αυτή την κυρίαρχη κουλτούρα, συμβάλλοντας έτσι στην αναπαραγωγή της δομής των σχέσεων εξουσίας μέσα στην κοινωνία (Azaola, 2012).

2.2.2 Σπουδές και κοινωνική τάξη

Ως κοινωνική τάξη ορίζεται ένα σύνολο ατόμων που έχουν την ίδια οικονομική κατάσταση και γενικότερα τα ίδια συμφέροντα. Με βάση τη μαρξιστική θεωρία, η βάση των κοινωνικών διακρίσεων είναι οικονομική και δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην σύγκρουση των συμφερόντων ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις. Δηλαδή, με τη μαρξιστική έννοια η κοινωνική τάξη είναι η ομάδα που ενεργοποιείται προς έναν σκοπό, και, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, εναντίον σε μια άλλη ομάδα (Bourdieu, 2000).

Η οικογένεια αποτελεί το πιο σημαντικό κύτταρο της ανθρώπινης κοινωνίας. Οι γονείς και το περιβάλλον στο οποίο μεγαλώνει ένα άτομο έχουν μεγάλη σημασία για τον τρόπο που αυτό θα αναπτύξει την προσωπικότητά του, τον τρόπο σκέψης, τις αξίες, το χαρακτήρα που θα διαμορφώσει, αλλά και τις συνήθειές του. Ο λόγος είναι ότι η οικογένεια αποτελεί πρότυπο για το παιδί και ενώ αυτό αναπτύσσεται υιοθετεί τις αξίες και τις αρχές που βλέπει στο οικογενειακό του κύκλο. Επίσης, το οικογενειακό περιβάλλον έχει μεγάλη ευθύνη για τη σχέση που θα αναπτύξει το άτομο με το σχολείο, τόσο όσον αφορά το περιβάλλον όσο και τα σχολικά αντικείμενα.

Η σχολική επίδοση από την άλλη εξαρτάται από πολλούς παράγοντες εκ των οποίων αρκετά σημαντικός φαίνεται να είναι το μορφωτικό επίπεδο των γονέων. Μάλιστα, το μορφωτικό επίπεδο των δύο γονιών αποτελεί βασικό παράγοντα για την

επιτυχημένη ή αποτυχημένη πορεία του παιδιού στο σχολείο. Το κοινωνικοπολιτιστικό περιβάλλον επηρεάζει ιδιαίτερα τη σχολική επίδοση και την κοινωνική επιτυχία που θα έχει το παιδί πριν ακόμα ξεκινήσει το σχολείο (Δεληγιάννη-Κουιμτζή, 2008).

Με τον όρο μορφωτικό επίπεδο των γονέων δεν γίνεται αναφορά αποκλειστικά στη σχολική τους μόρφωση αλλά και στις αξίες, στις αντιλήψεις τους, στα πιστεύω, κλπ. Έτσι, ο οικογενειακός παράγοντας έχει μεγάλη σημασία για την σχολική επίδοση. Για παράδειγμα, οι μαθητές που βαριούνται και που δε δίνουν σημασία στην παράδοση του μαθήματος ή είναι κλεισμένοι στον εαυτό τους και δεν κοινωνικοποιούνται εύκολα παρουσιάζουν στοιχεία που δείχνουν έλλειψη βοήθειας και ενδιαφέροντος από το σπίτι τους με αποτέλεσμα να έχουν κακή σχολική επίδοση (Δεληγιάννη-Κουιμτζή, 2008).

Μάλιστα, έχει επιβεβαιωθεί από έρευνες που έχουν γίνει πως το μορφωτικό επίπεδο των γονιών και άρα και οι συνήθειες τους αλλά έχουν πρωταρχικό ρόλο στην επίδοση του παιδιού στο δημοτικό αλλά και στις επόμενες τάξεις του σχολείου (Saiti & Mitrosili, 2005; Δεληγιάννη-Κουιμτζή, 2008)

Σε έρευνα που έκαναν η Saiti & Mitrosili (2005) στην Ελλάδα, επιχείρησαν να εξετάσουν την αντίληψη που έχουν οι γονείς όσον αφορά την εκπαίδευση των παιδιών και την πορεία τους στο σχολείο. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η συμμετοχή των γονέων θεωρείται ο πιο βασικός παράγοντας για τη θετική εξέλιξη του φοιτητή καθώς οι γονείς μπορούν να επηρεάσουν τα παιδιά τους και να τα καθοδηγήσουν κατάλληλα. Επίσης, η έρευνα έδειξε ότι οι Έλληνες γονείς τείνουν να ωθούν τα παιδιά τους προς την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και όχι προς την τεχνική εκπαίδευση καθώς θεωρούν πως η δευτεροβάθμια τεχνική εκπαίδευση προσφέρει χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, και δίνει λιγότερες ευκαιρίες σταδιοδρομίας.

Από άλλες έρευνες έχει διαπιστωθεί πως οι μαθητές που προέρχονται από ανώτερα και μεσαία κοινωνικά στρώματα παροτρύνονται από πολύ μικρή ηλικία να αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια και τις δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να τα καταφέρουν εύκολα στις σχολικές τους υποχρεώσεις αβίαστα επιτυγχάνοντας υψηλή βαθμολογία τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, προκειμένου να έχουν καλύτερες πιθανότητες να μπουν στη σχολή της επιλογής τους (Φρειδερίκου & Φολερού- Τσερούλη, 1992).

Ο Bourdieu υποστήριξε πως οι οικογένειες αφιερώνουν στη σχολική εκπαίδευση τόσο χρόνο όσο και χρήμα σύμφωνα με το πολιτιστικό τους επίπεδο. Με βάση αυτό, γίνεται κατανοητό το γεγονός του αυξημένου ενδιαφέροντος για την εκπαίδευση, ιδιαίτερα από την πλευρά των κοινωνικά ανώτερων οικογενειών καθώς και ότι οι σχολικοί θεσμοί που οδηγούν στις ανώτερες κοινωνικές θέσεις, είναι όλο και περισσότερο μονοπώλιο των παιδιών των υψηλών τάξεων (Μπαλής, 2009).

Στην έρευνα τους οι Handa & Skolnik (1975) στον Καναδά, επιβεβαιώνουν την αρνητική επίδραση του κόστους στη ζήτηση για τριτοβάθμια εκπαίδευση. Δηλαδή όσο αυξάνεται το κόστος σπουδών μειώνεται η ζήτηση για εγγραφές στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Ακόμα, βρέθηκε πως η πιθανότητα εύρεσης εργασίας παίζει σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις των σπουδαστών να προχωρήσουν περαιτέρω με τις σπουδές τους.

Με βάση τα ανωτέρω προκύπτει ως συμπέρασμα ότι η σχολική επίδοση εξαρτάται κατά κύριο λόγο από την κοινωνική προέλευση των μαθητών, και όπως είναι επόμενο, στις δημοφιλείς σχολές όπως είναι η ιατρική, το πολυτεχνείο, η νομική κλπ, επιτυγχάνουν να μπουν με σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστιαίο προβάδισμα τα παιδιά των ανώτερων κοινωνικών ομάδων (Κυριαζή, 1998).

Τα βασικότερα συμπεράσματα που έχουν προκύψει από έρευνες πάνω στο θέμα της κοινωνικής προέλευσης και των σπουδών των μαθητών δύναται να συνοψιστούν στα ακόλουθα (Ταρασίδου, 2010):

- οι άνισες σχολικές επιδόσεις δεν οφείλονται αποκλειστικά στις ατομικές διαφορές ικανοτήτων, αλλά κυρίως στο κοινωνικό υπόβαθρο των ατόμων, και αυτή η κοινωνικά προκαθορισμένη άνιση επίδοση συνεχίζεται και μετά την εξάλειψη των οικονομικών και κοινωνικών εμποδίων (προσφορά διαμονής, δασκάλων και γενικά της δωρεάν παιδείας),
- οι κατηγορίες αξιολόγησης που χρησιμοποιούνται στο σχολείο για να κατατάξουν τους μαθητές με βάση την επίδοσή τους, αναπαράγουν χαρακτηριστικά την ταξική κοινωνική διαστρωμάτωση. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο χαρακτηρισμός των μαθητών σε άριστους, μέτριους και κακούς αντιστοιχούν, με πολύ μικρή απόκλιση, στις κοινωνικές τάξεις από όπου προέρχεται ο καθένας: κακοί μαθητές τείνουν συνήθως να είναι τα παιδιά της

εργατικής τάξης, μέτριοι τα παιδιά των μεσαίων στρωμάτων και άριστοι οι μαθητές από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα.

- Οι μαθητές που προέρχονται από τα κατώτερα οικονομικά στρώματα αντιμετωπίζουν συχνά οικονομικά προβλήματα με αποτέλεσμα να μην προχωρούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση λόγω του υψηλού κόστους σπουδών.
- Όσο μεγαλώνει το κόστος σπουδών τόσο λιγοστεύουν οι πιθανότητες ζήτησης για τριτοβάθμια εκπαίδευση και ειδικά από σπουδαστές που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα.

2.3 Προσφορά και ζήτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Αναμφισβήτητα η εκπαίδευση αποτελεί ένα πολυδιάστατο αγαθό, το οποίο ασκεί στα άτομα ποικίλες και ιδιαίτερα σημαντικές επιδράσεις, επηρεάζοντας έτσι το εισόδημα και την ευημερία τους και συνεπακόλουθα το μέλλον της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας τους. Οι οικογένειες από την άλλη, ξοδεύουν μεγάλο τμήμα του προϋπολογισμού στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των παιδιών τους καθώς πιστεύουν ότι έτσι τους προετοιμάζουν καλύτερα για μια επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία.

Επιπλέον, το γεγονός ότι ο αριθμός των μαθητών που τελειώνουν το λύκειο διαρκώς αυξάνεται δύναται να θεωρηθεί ένας σημαντικός λόγος για την αύξηση του αριθμού των υποψηφίων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η ζήτηση αυτή μπορεί να ερμηνευτεί βάση δύο εξηγήσεων:

- της οικονομικής, δηλαδή του οικονομικού παράγοντα που αφορά την αγορά εργασίας, την απασχόληση κ.λπ., και
- της κοινωνιολογικής, δηλαδή του παράγοντα που έχει να κάνει με τις κοινωνικές διαστάσεις του θέματος.

Σχετικά με την πρώτη περίπτωση, οι υποψήφιοι φοιτητές της τριτοβάθμιας και ιδιαίτερος οι γονείς τους, έχουν σχηματίσει την άποψη πως ένα πτυχίο, ειδικά αν είναι πανεπιστημίου, θα συμβάλει σημαντικά στην ανεύρεση μιας σίγουρης και καλά αμειβόμενης εργασίας μελλοντικά. Η κοινωνιολογική εξήγηση αναφέρεται στις κοινωνικές ανάγκες του υποψηφίου, ο οποίος θεωρεί πως με την απόκτηση του

πτυχίου θα έχει υψηλότερο κύρος και σημαντικά καλύτερες συνθήκες ζωής από ότι θα έχει αν δεν έχει κάποιο τίτλο (Δημητρόπουλος, 1994).

Όπως είναι επόμενο λοιπόν, ο αριθμός σπουδαστών που προσπαθούν να εξασφαλίσουν μια θέση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξάνεται διαρκώς, αφού οι υποψήφιοι πιστεύουν ότι το πτυχίο είναι ένα απαραίτητο προσόν για μια επαγγελματική σταδιοδρομία. Οι απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής υποχρεώνουν τους νέους να συνεχίζουν τις σπουδές μετά το λύκειο και με τις γνώσεις που παίρνουν από την τριτοβάθμια εκπαίδευση προσβλέπουν σε μεγαλύτερη αναγνώριση και περισσότερες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας. Έτσι, τα άτομα επενδύουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, περιμένοντας να αποκομίσουν κάποια οφέλη στο μέλλον, όπως είναι οι υψηλότερες αμοιβές, καλύτερες συνθήκες εργασίας κλπ.

Από πρόσφατη έρευνα σχετικά με τις επαγγελματικές προοπτικές, η οποία διενεργείται σε περιοδική βάση από επιστημονική ομάδα του Πανεπιστημίου Πειραιώς, βρέθηκε ότι τα τελευταία στοιχεία έχουν επηρεαστεί από την τρέχουσα οικονομική κρίση της οποίας μάλιστα η εξέλιξη είναι αμφιλεγόμενη. Υποθέτοντας πως θα υπάρξει ανάκαμψη στα επόμενα 3-5 χρόνια, οι τελευταίες προβλέψεις της έρευνας η οποία αφορά τα επόμενα 5-10 χρόνια και εξετάζει επαγγέλματα που συνδέονται με ανώτατες ή ανώτατες σπουδές, είναι οι εξής (Κατσανέβας, 2011):

- Τα παιδαγωγικά επαγγέλματα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν να κάνουν με θεωρητικές σπουδές, έχουν ακόμα πολύ αρνητικές προοπτικές.
- Αρνητικές προοπτικές επίσης, εμφανίζουν τα επαγγέλματα που αφορούν πεδία όπως η κοινωνιολογία, οι διεθνείς σπουδές, οι πολιτικές επιστήμες κλπ. Παρόλα αυτά, απόφοιτοι τέτοιων θεωρητικών σχολών θα μπορούσαν να αλλάξουν επαγγελματικό προσανατολισμό ευκολότερα από απόφοιτους τεχνοκρατικών ειδικοτήτων και να βρουν εργασία σε κάποιο άλλο τομέα.
- Η απορροφητικότητα των ειδικοτήτων του πολυτεχνείου όπως είναι πολιτικοί μηχανικοί, οι αρχιτέκτονες και οι τοπογράφοι εμφανίζει βραχυπρόθεσμα μείωση η οποία όμως προβλέπεται να ανατραπεί εντός της επόμενης τετραετίας. Ευκαιρίες για επαγγελματίες των κλάδων αυτών ωστόσο, παρουσιάζονται και σε κοντινές χώρες του εξωτερικού.
- Οι μηχανολόγοι μηχανικοί διατηρούν την απορροφητικότητα τους σε ικανοποιητικά επίπεδα, όπως και οι ναυπηγοί έχουν οριακά καλές προοπτικές.

Ελαφριά βελτίωση εμφανίζει η απορροφητικότητα των χημικών μηχανικών και των μηχανικών ενέργειας, κάτι που έχει πιθανότητες να βελτιωθεί ακόμα περισσότερο στο μέλλον.

- Στα επαγγέλματα που έχουν σχέση με πληροφορική και νέες τεχνολογίες, παραμένει η θετική απορροφητικότητα, αν και με μικρή κάμψη.
- Ειδικότητες όπως γεωπόνοι, ιχθυολόγοι και περισσότερο οι κτηνίατροι δεν επηρεάζονται ιδιαίτερα από την κρίση.
- Η κατάσταση για τους γιατρούς και τους οδοντίατρους γίνεται χειρότερη. Επίσης δυσκολεύει η κατάσταση για τους χημικούς, τους βιολόγους, τους φαρμακοποιούς, τους ψυχολόγους, τους διαιτολόγους, τους διατροφολόγους, αν και αυτές οι ειδικότητες έχουν αρκετές εναλλακτικές επαγγελματικές διεξόδους.
- Σε ικανοποιητικό βαθμό είναι η απορροφητικότητα για τους νοσηλευτές, τους αισθητικούς, τους τεχνικούς ακτινολογίας και ιατρικών εργαστηρίων, τους κοινωνικούς λειτουργούς, τους ειδικούς ΑΜΕΑ, κλπ.
- Ιδιαίτερα άσχημες είναι οι προοπτικές για τους απόφοιτους νομικής, αν και η νομική είναι ευρεία βάση διεξόδων σε διάφορες ενασχολήσεις.
- Πολύ δυσοίωνη είναι η κατάσταση για τους δημοσιογράφους, τους νηπιαγωγούς, όπως και για τα επαγγέλματα της σχολής καλών τεχνών. Επίσης, δυσχέρειες απορρόφησης εμφανίζονται τελευταία και για τους γραφίστες και τους διακοσμητές.
- Ο οικονομικός κλάδος, έχει μέτριες προς ικανοποιητικές προοπτικές, αν και για λίγο καιρό φαίνεται πως θα υπάρχουν σοβαρά προβλήματα απορροφητικότητας. Για τα άτομα με καλές επικοινωνιακές δεξιότητες οι κλάδοι των δημοσίων σχέσεων, του μάρκετινγκ και των πωλήσεων έχουν ακόμα ικανοποιητική απορρόφηση.
- Μάλλον άσχημη είναι η παρούσα κατάσταση για τους ασφαλιστές και τους τραπεζικούς ενώ οι φοροτεχνικοί και οι λογιστές συνεχίζουν να εμφανίζουν θετική απορροφητικότητα, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

- Τέλος, οι εμποροπλοίαρχοι και οι μηχανικοί εμπορικού ναυτικού είναι από τα λίγα επαγγέλματα που παρουσιάζουν διαρκώς ανοδικές τάσεις στις επαγγελματικές προοπτικές που προσφέρουν.

Εξετάζοντας τα στατιστικά στοιχεία των σχολών που δηλώθηκαν σαν πρώτη επιλογή στα μηχανογραφικά δελτία εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της πενταετίας 2006-2011, παρατηρείται το γεγονός ότι και οι υποψήφιοι προσαρμοζόμενοι στα νέα δεδομένα έχουν αλλάξει τις προτιμήσεις τους σύμφωνα με τις τρέχουσες εξελίξεις.

Συγκεκριμένα, σε μελέτη που έγινε από την επιστημονική ομάδα EMPLOY (2012) η οποία ανέλυσε τα στατιστικά στοιχεία των πρώτων επιλογών στα μηχανογραφικά δελτία των μαθητών, φαίνεται εμφανώς η μεταστροφή από τα παιδαγωγικά επαγγέλματα, που μέχρι πρότινος υπόσχονταν γρήγορη επαγγελματική αποκατάσταση στα δημόσια σχολεία, προς πιο παραδοσιακές ειδικότητες όπως για παράδειγμα η νομική, η οποία δίνει περισσότερες ευκαιρίες εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Αξιοσημείωτη αύξηση παρουσίασαν τα τελευταία χρόνια οι προτιμήσεις των υποψηφίων για τις γεωπονικές και τις τουριστικές σχολές όπως επίσης και για τα τμήματα των μηχανολόγων μηχανικών και των ηλεκτρολόγων μηχανικών στο πολυτεχνείο.

Αυτό πιθανώς οφείλεται στο γεγονός ότι οι συγκεκριμένες σπουδές έχουν σχέση με τομείς με πολύ θετικές εργασιακές προοπτικές, όπως είναι για παράδειγμα οι εναλλακτικές καλλιέργειες για τους γεωπόνους, η ανάπτυξη διάφορων μορφών τουρισμού για τα τουριστικά επαγγέλματα και οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας για τους μηχανολόγους και τους ηλεκτρολόγους (Δημολαΐδου, 2012).

Ακόμα, πολλοί έχουν προσανατολιστεί προς τις στρατιωτικές σχολές, τις σχολές του εμπορικού ναυτικού και των επαγγελματιών υγείας λόγω της δυνατότητας άμεσης απορρόφησης. Σε περίοδο κρίσης όπως αυτή που διανύουμε, οι δωρεάν σπουδές, συμπεριλαμβανομένης διαμονής και σίτισης, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι με το που τελειώσουν τη σχολή οι απόφοιτοι θα έχουν σίγουρη δουλειά έστω και με μειωμένες απολαβές, είναι λογικό να αποτελούν σημαντικά πλεονεκτήματα για τους υποψήφιους (Δημολαΐδου, 2012).

Η απότομη αύξηση των στρατιωτικών σχολών ως πρώτη προτίμηση ξεκίνησε το 2010, όταν έγινε αντιληπτή η οικονομική κρίση. Ομοίως, και οι σχολές της

αστυνομίας βρίσκονται στις πρώτες επιλογές των μαθητών, αν και σε σχέση με το 2006 διακρίνεται μια πτώση της από τις πρώτες προτιμήσεις προφανώς επειδή η αύξηση της επικινδυνότητας του επαγγέλματος του αστυνομικού σε συνάρτηση με τη μείωση των μισθών έκανε όσους θα δήλωναν αστυνομικές σχολές να στραφούν στις στρατιωτικές.

Ταυτόχρονα, ραγδαία αύξηση παρουσιάζουν οι πρώτες προτιμήσεις για τις σχολές του εμπορικού ναυτικού. Οι υψηλές απολαβές που προσφέρει το επάγγελμα καθώς και το γεγονός πως η ελληνική ναυτιλία έχει αναπτυχθεί πάρα πολύ έχουν οδηγήσει χιλιάδες υποψηφίους προς το εμπορικό ναυτικό, αφήνοντας κατά μέρος τις δυσκολίες του επαγγέλματος.

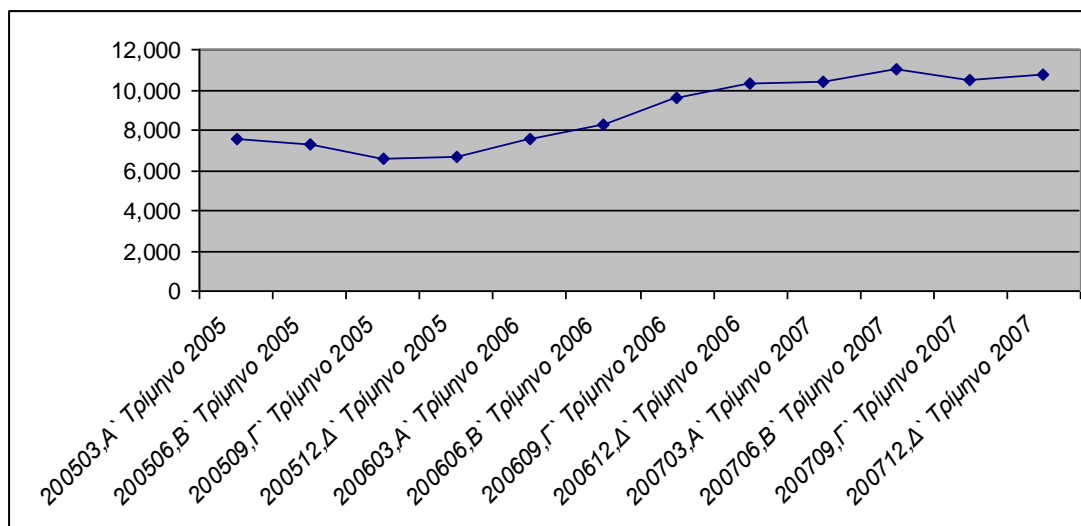
Η πληροφορική, όπως φαίνεται από τη μελέτη των στοιχείων του Υπουργείου Παιδείας, παραμένει σταθερή αξία για τους υποψηφίους, καθώς είναι ένα κομμάτι της καθημερινότητας όλων πλέον. Αντιθέτως, στα τμήματα οργάνωσης και διοίκησης επιχειρήσεων παρουσιάζεται υποχώρηση, πιθανότατα επειδή γιατί οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα (Δημολαΐδου, 2012).

2.4 Η απορρόφηση των αποφοίτων των τεχνολογικών τμημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ελληνική αγορά εργασίας

Η ταχεία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και η διείσδυση τους στην πλειοψηφία των κοινωνικών, οικονομικών αλλά και ατομικών δραστηριοτήτων των ανθρώπων μεγαλώνουν τις δυνατότητες και τις επιλογές των αποφοίτων σχετικών επαγγελμάτων για είσοδο στην αγορά εργασίας. Για αυτό το λόγο η εκπαίδευση και η μετέπειτα ενασχόληση με ένα τέτοιο επάγγελμα που προσφέρει μεγάλες πιθανότητες για μια καλή σταδιοδρομία, αποτελεί σήμερα μία από τις βασικές προτεραιότητες των υποψηφίων σπουδαστών (Κώστογλου και Σιάκα, 2005).

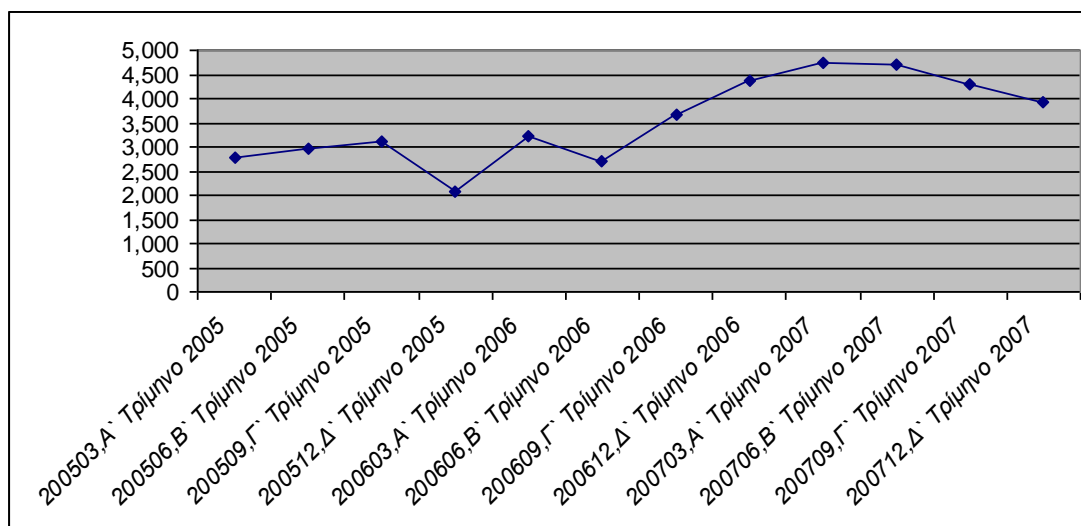
Οι απόφοιτοι των τεχνολογικών τμημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συνιστούν ένα από τα μεγαλύτερα και κυριότερα ποσοστά των νέων εργαζομένων στην ελληνική αγορά εργασίας. Στο νέο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό και εργασιακό περιβάλλον η τεχνολογία ορίζει βασικές απαιτήσεις, οι οποίες ασκούν μεγάλη επιρροή στη σημερινή αγορά εργασίας επηρεάζοντας συνεπακόλουθα και τη ζήτηση για αποφοίτους με τεχνολογικές γνώσεις (Κοίλιας κ. συν., 2011).

Στη συνέχεια παρατίθενται γραφήματα που δείχνουν την πορεία της απασχολησιμότητας των αποφοίτων σύμφωνα με τα δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας σχετικά με την απασχολησιμότητα για την τριετία 2005-2007. Τα δεδομένα αφορούν απόφοιτους που δουλεύουν σε πλήρη απασχόληση (ΕΛΣΤΑΤ, 2013).

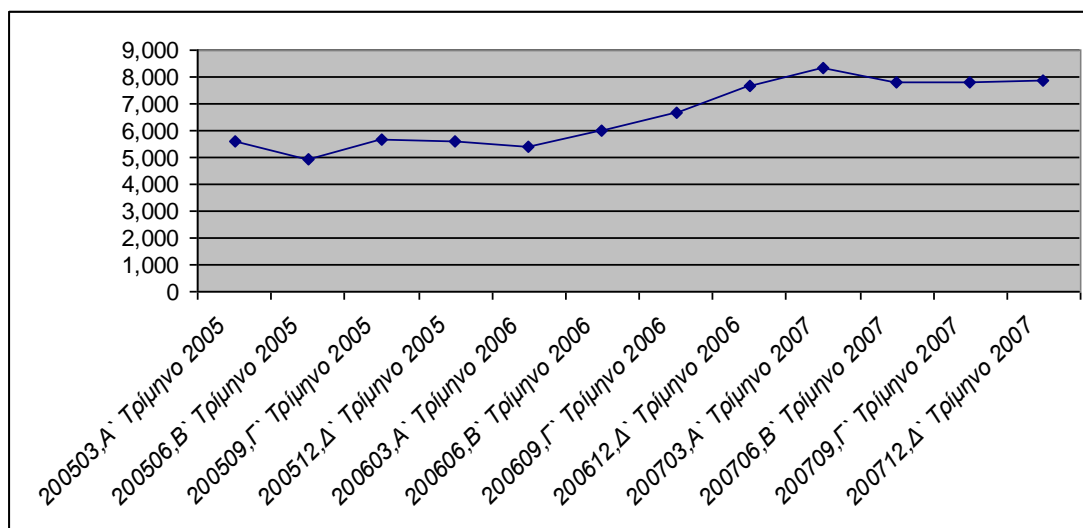
Γράφημα 2.1: Απόφοιτοι Πανεπιστημίου σε τομέα σχετικό με την Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.

Όπως φαίνεται από το Γράφημα 2.1 υπήρξε μια ομαλή αύξηση στην απασχολησιμότητα των αποφοίτων το 2006, η οποία στη συνέχεια σταθεροποιήθηκε.

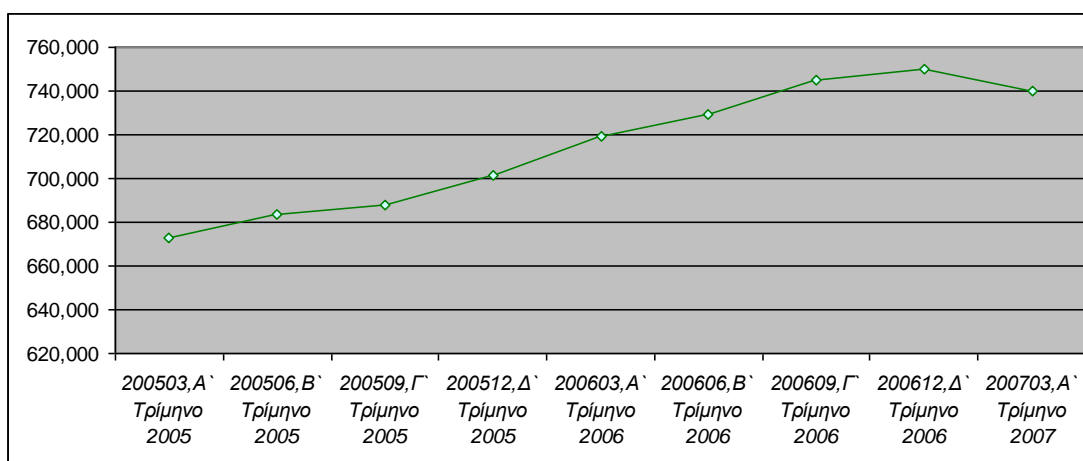
Γράφημα 2.2: Απόφοιτοι ΤΕΙ σε τομέα σχετικό με την Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.

Όσον αφορά την απασχολησιμότητα των αποφοίτων ΤΕΙ υπήρχε μια ταλάντευση το 2006, η οποία ακολουθήθηκε από μια ομαλή αύξηση και μια ελαφριά μείωση στα τέλη του 2007.

Γράφημα 2.3: Απόφοιτοι Μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε τομέα σχετικό με την Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες.

Στο παραπάνω γράφημα παρουσιάζεται η απασχολησιμότητα των αποφοίτων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (δηλαδή όσων δεν έχουν τελειώσει ΑΕΙ ή ΤΕΙ). Παρατηρείται ότι εμφανίζεται μια αύξηση το 2006 και το 2007 σταθεροποιείται.

Γράφημα 2.4: Απόφοιτοι Πανεπιστημίου σε όλους τους κλάδους.

Στο γράφημα 2.4 παρατηρείται η πορεία της απασχολησιμότητας αποφοίτων από διάφορες ειδικότητες και επιστημονικούς κλάδους. Διαφαίνεται και εδώ η

αύξηση της τάσης το 2006 και η σταθεροποίηση της το 2007 όπως στο γράφημα 2.1. Προκύπτει λοιπόν το συμπέρασμα ότι αυτή η ανοδική πορεία που παρατηρείται στον κλάδο της πληροφορικής ακολουθεί την γενικότερη τάση της αγοράς εργασίας.

Δυστυχώς δεν υπάρχουν πιο πρόσφατα δεδομένα από το 2007 για τα ανωτέρω δεδομένα ώστε να εξεταστεί η πορεία της απορρόφησης των αποφοίτων τα πρώτα χρόνια της κρίσης. Θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να εξεταστεί η πορεία που είχε η απορρόφηση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας τα πέντε τελευταία χρόνια.

Ακόμα, από έρευνα που πραγματοποίησε ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) για τα επαγγέλματα με αυξημένη ζήτηση στην αγορά εργασίας, συγκεκριμένα από τον τομέα των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) ξεχώρισαν οι παρακάτω ειδικότητες (ΣΕΒ, 2013):

- Ειδικός Ανάπτυξης Εφαρμογών Κινητής Τηλεφωνίας [Mobile Applications Developer]
- Ειδικός Ανάπτυξης Λογισμικού ή Προγραμματιστής [Software Engineer (Developer)]
- Αναλυτής Συστημάτων / Σχεδιαστής Δικτύων [Systems Analyst / Network Planner]
- Αναλυτής Επιχειρησιακών Αναγκών και Διαδικασιών [Business Analyst]
- Υπεύθυνος Διαδικτύου [Digital Media Specialist and / or Web Master]
- Μηχανικός Δικτύων [Network Engineer]
- Σχεδιαστής Ενοποιημένων Συστημάτων [Enterprise and Systems Architect]
- Υπεύθυνος Τεχνικής Ανάπτυξης και Ανάπτυξης Δικτύων [Development and Network Engineering Management]
- Υπεύθυνος Ποιότητας Πληροφοριακών Συστημάτων / Δικτύων [Quality Assurance Manager]
- Υπεύθυνος Ασφάλειας Πληροφοριακών Συστημάτων / Δικτύων [ICT Security Manager]
- Μηχανικός Υλικού [Hardware Engineer]

- Ειδικός Εφαρμογής Ελέγχων στην Ανάπτυξη Λογισμικού και στην Εγκατάσταση Υλικού [Test Specialist]
- Υπεύθυνος Σχεδιασμού Προϊόντων ή / και Υπηρεσιών [Product and / or Services Manager]
- Υπεύθυνος Έργων ΤΠΕ [ICT Project Manager]
- Διαχειριστής Βάσεων Δεδομένων και Κέντρων Δεδομένων [Database & Data Center Administrator]
- Υπεύθυνος Πληροφοριακού Συστήματος/ Λειτουργίας Δικτύου [Business Information/Network Manager].

Σε μελέτη που υλοποιήθηκε με βάση πρωτογενή στοιχεία που παρείχαν τα Γραφεία Διασύνδεσης όλων των Ελληνικών πανεπιστημίων, βρέθηκε ότι οι απόφοιτοι των ετών 1998 - 2000 των σχολών μηχανικών υπολογιστών, συστημάτων πληροφορικής και επικοινωνιών αποτελούν έναν ανδροκρατούμενο επιστημονικό κλάδο σπουδών, όπου οι άνδρες αποτελούσαν 73% του συνόλου (Καραμεσίνη, 2008). Ο συγκεκριμένος κλάδος έχει τους απόφοιτους με το σχετικά υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο πατέρα. Οι υποψήφιοι φοιτητές του κλάδου αυτού βρέθηκε πως εκδηλώνουν εξ αρχής ισχυρή προτίμηση για το τμήμα επιλογής τους και ολοκληρώνουν με μέτρια καθυστέρηση τις προπτυχιακές τους σπουδές.

Επιπλέον, σε πέντε με επτά χρόνια μετά την αποφοίτηση, το ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων είναι υψηλότερο του γενικού μέσου όρου, με το ποσοστό ανεργίας να είναι ασήμαντο, ενώ 86% των πτυχιούχων έχουν αποκτήσει εμπειρία σημαντικής απασχόλησης (Καραμεσίνη, 2008). Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά τα χαρακτηριστικά των απόφοιτων σχολών μηχανικών υπολογιστών, συστημάτων πληροφορικής και επικοινωνιών.

Πίνακας 2.1: Μηχανικοί Υπολογιστών και Συστημάτων Πληροφορικής.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ			
	Άνδρες %	Γυναίκες %	Σύνολο %
Εργασιακή κατάσταση			
<i>Ποσοστό απασχολούμενων</i>	88,6	88,4	88,5
<i>Ποσοστό ανέργων</i>	1,6	1,9	1,6
<i>Ποσοστό μη ενεργών</i>	9,9	9,7	9,8
Μορφή εργασίας			
<i>Μισθωτός/συμβασιούχος έργου (ιδιωτικός τομέας)</i>	47,7	35,4	44,4
<i>Μισθωτός/συμβασιούχος έργου (δημόσιος τομέας)</i>	40,9	63	46,9
<i>Αυτοαπασχολούμενος</i>	11,4	1,6	8,7
Είδος απασχόλησης*			
<i>Σταθερή</i>	82,2	96,2	86,3
<i>Προσωρινή</i>	17,8	3,8	13,7
Είδος απασχόλησης*			
<i>Πλήρης</i>	97,6	94,7	96,7
<i>Μερική</i>	2,4	5,3	3,3
Άλλα χαρακτηριστικά της απασχόλησης			
Καθαρές μηνιαίες αποδοχές* > 1.100 ευρώ	63,4	42,8	57,3
Καθαρές μηνιαίες αποδοχές* <= 900 ευρώ	6,2	9,4	7,2
Θετικές προοπτικές επαγγελματικής εξέλιξης*	62,0	56,5	60,4
Θετικές προοπτικές της επιχείρησης**	100	100	100
Αντιστοιχία σπουδών με εργασία*	87,5	87,0	87,4
Ικανοποίηση από την απασχόληση			
<i>Ευχαριστημένος-η</i>	72,7	75,3	73,4
<i>Ούτε ευχαριστημένος-η ούτε δυσαρεστημένος-η</i>	13,0	10,2	12,2
<i>Δυσάρεστημένος-η</i>	14,4	14,4	14,4
Χρόνος εύρεσης πρώτης σημαντικής απασχόλησης			
<i>Ξεκίνησε κατά τη διάρκεια των σπουδών ή μέχρι έναν μήνα μετά την αποφοίτηση</i>	37,6	59,1	42,8
<i>1 μήνας - 1 χρόνος μετά την αποφοίτηση</i>	21,5	27,3	22,9
<i>> 1 χρόνο μετά την αποφοίτηση</i>	41,0	13,6	34,3
Μεταπτυχιακές σπουδές	55,1	47,2	53

* Αφορά τους μισθωτούς και συμβασιούχους έργου. ** Αφορά τους αυτοαπασχολούμενους.

Πηγή: Καραμεσίνη, 2008

Το ποσοστό απασχολούμενων του κλάδου είναι αρκετά υψηλό (88,5%) και είναι μοιρασμένοι μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, ενώ το ποσοστό αυτοαπασχολούμενων είναι χαμηλό. Το χαρακτηριστικό του κλάδου είναι τα πολύ υψηλά ποσοστά σταθερά και πλήρως απασχολούμενων και υψηλά αμειβόμενων μισθωτών ή συμβασιούχων έργου. Επίσης, το 53% των αποφοίτων πραγματοποιεί μεταπτυχιακές σπουδές εκ των οποίων 55,1% είναι άντρες και 47,2% είναι γυναίκες.

Σχετικά με το χρόνο εύρεσης της πρώτης σημαντικής απασχόλησης, το 42,8% ξεκίνησε κατά τη διάρκεια των σπουδών του ή μέχρι ένα μήνα μετά την αποφοίτηση

τους, το 22,9% ξεκίνησε από ένα μήνα μέχρι ένα χρόνο μετά την αποφοίτηση και οι υπόλοιποι περισσότερο από 1 χρόνο μετά την αποφοίτηση. Όσον αφορά την ικανοποίηση που λαμβάνουν από την απασχόληση το 73,4% δηλώνουν ευχαριστημένοι (Καραμεσίνη, 2008).

Από τη μελέτη απορρόφησης αποφοίτων του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών που πραγματοποίησε το Γραφείο Διασύνδεσης του ιδρύματος εξήχθηκαν τα ακόλουθα συμπεράσματα (Σταθακόπουλος κ.συν., 2012):

- Η πλειοψηφία των αποφοίτων του τμήματος πληροφορικής (71%) εργάζονται.
- Το 94% των αποφοίτων που εργάζονται είναι σε καθεστώς πλήρους απασχόλησης.
- Το 95% χρειάστηκε λιγότερο από ένα χρόνο για να βρει δουλειά.

Θετικά είναι και τα αποτελέσματα της έρευνας του Γραφείου Διασύνδεσης, Σπουδών και Σταδιοδρομίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης όπου οι Μηχανικοί Υπολογιστών και Συστημάτων Πληροφορικής είναι από τους απασχολούμενους που δήλωσαν ότι εργάζονται σε σταθερή απασχόληση σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους απόφοιτους άλλων σχολών του ίδιου πανεπιστημίου. Επιπλέον, έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό σταθερής απασχόλησης και δηλώνουν ευχαριστημένοι με την εργασιακή τους αποκατάσταση (Γραφείο Διασύνδεσης ΔΠΘ 2002).

Σε αντίστοιχη έρευνα του Πανεπιστημίου Αθηνών σε ερώτημα σχετικά με τη σημερινή κατάσταση απασχόλησης προκύπτει ότι η πολύ μεγάλη πλειοψηφία αποφοίτων του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών είναι απασχολούμενοι, 7% άνεργοι και ένα μόλις 7,7% είναι μη ενεργοί (αφορά όσους δεν ασκούν αμειβόμενη εργασία, ούτε εθελοντική βοηθητική εργασία σε οικογενειακή επιχείρηση και δεν αναζητούν εργασία) και ανήκει στα επιστημονικά πεδία με το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης από τις σχολές του ΕΚΠΑ (Βασιλόπουλος, 2007).

Οι απόφοιτοι του τμήματος ηλεκτρονικής του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης απασχολούνται σε ποσοστό 82,1% περίπου, ενώ το 9,5% αυτοαπασχολείται. Έτσι γίνεται φανερό ότι το 91,6%, των αποφοίτων, έχει ενταχθεί στην παραγωγή. Συνολικά μόνο το 8,4% των αποφοίτων δεν εργάζεται. Για την εύρεση της πρώτης εργασίας χρειάζεται κατά μέσο όρο δύο χρόνια μετά την περάτωση των σπουδών (Γραφείο Διασύνδεσης Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης, 2007).

Αντίστοιχα και το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου διεξάγει μια Μελέτη απορρόφησης των αποφοίτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, η οποία όμως είναι ακόμα σε εξέλιξη και τα αποτελέσματα της δεν έχουν δημοσιευθεί.

Σε έρευνα που πραγματοποίησαν ο Κώστογλου και η Σιάκα (2007) για τα διάφορα επαγγέλματα πληροφορικής μελέτησαν δύο κύριες παραμέτρους των επαγγελμάτων: τη διασπορά τους στις επιχειρήσεις και τη διαθεσιμότητα απασχόλησης αντίστοιχου εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Μέσα από τη μελέτη αυτή επιβεβαίωσαν την ανάγκη εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού για τη βελτίωση των επαγγελματικών του προοπτικών. Μάλιστα, η ευρεία διασπορά και ο υψηλός βαθμός δυσκολίας εύρεσης αντίστοιχου προσωπικού αποτελούν δύο αξιόπιστα κριτήρια για την επιλογή ενός επαγγέλματος που προσφέρει ικανοποιητικές προοπτικές σταδιοδρομίας.

Κεφάλαιο 3^ο

Μεθοδολογία της έρευνας

3.1 Σχεδιασμός της έρευνας

3.3.1 Προσέγγιση

Για το σχεδιασμό μιας έρευνας υπάρχουν δύο δυνατές προσεγγίσεις σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία: η ποσοτική και η ποιοτική. Η ποιοτική ανάλυση είναι κατάλληλη για περιπτώσεις όπου η χρήση ορισμένων ερωτήσεων δεν είναι δυνατή, ή είναι πολύ ακριβή, ή δεν υπάρχει δυνατότητα να δώσει σωστά αποτελέσματα (Σταθακόπουλος, 2001). Από την άλλη, η ποσοτική ανάλυση είναι κατάλληλη για ερωτήσεις ποσοτικού ή κλειστού τύπου, χρησιμοποιώντας το ερωτηματολόγιο για τη συλλογή των δεδομένων (Μαλλιαρής, 2001). Με βάση αυτό, κρίθηκε πως ενδείκνυται η ποσοτική έρευνα για την εκτέλεση του ερευνητικού σκοπού της παρούσας μελέτης.

3.3.2 Τύπος έρευνας

Η έρευνα μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε τρεις τύπους, οι οποίοι καθορίζονται από τη φύση του προβλήματος που εξετάζεται (Σταθακόπουλος, 2001):

1. Ο πρώτος είναι ο εξερευνητικός τύπος έρευνας, ο οποίος έχει σκοπό τη συγκέντρωση ορισμένων προκαταρκτικών στοιχείων τα οποία δίνουν πληροφορίες για την φύση του θέματος που ερευνάται και πιθανώς μέσα από αυτές να καταλήξουμε σε κάποιες ερευνητικές υποθέσεις.
2. Ο δεύτερος είναι ο περιγραφικός τύπος έρευνας, ο οποίος έχει σκοπό την αναλυτική περιγραφή των μεγεθών εκείνων που συνιστούν το θέμα που εξετάζεται.
3. Ο τρίτος τύπος έρευνας λέγεται αιτιολογική και αποσκοπεί στον προσδιορισμό της σχέσης που πιθανώς υπάρχει ανάμεσα σε συγκεκριμένες μεταβλητές από αυτές που εξετάζονται.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και τους αντικειμενικούς στόχους της παρούσας μελέτης, πραγματοποιήθηκε περιγραφική έρευνα με στόχο την αναλυτική περιγραφή των μεγεθών εκείνων που αποτελούν μέρος του εξεταζόμενου προβλήματος, καθώς και αιτιολογική έρευνα προκειμένου να διερευνηθούν τυχόν συσχετίσεις μεταξύ συγκεκριμένων μεταβλητών.

3.2 Σκοπός της έρευνας

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του πανεπιστημίου Πελοποννήσου στο σύγχρονο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον. Για το σκοπό αυτό, μέσω της παρούσας μελέτης γίνεται προσπάθεια να απαντηθούν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

- Υπάρχει σχέση ανάμεσα στο βαθμό πτυχίου με την απασχόληση του απόφοιτου στο αντικείμενο του;
- Σχετίζεται η γενική ενασχόληση του φοιτητή με τις σπουδές του με το αν ήταν οι σπουδές αυτές πρώτη του επιλογή;
- Υπάρχει σχέση ανάμεσα στην ηλικία και την ανεργία;
- Υπάρχει σχέση ανάμεσα στην ανεργία και τους τίτλους σπουδών;
- Υπάρχει σχέση ανάμεσα στους τίτλους σπουδών και το εισόδημα;

Με βάση αυτά τα ερευνητικά ερωτήματα, διαμορφώνονται και οι ερευνητικές υποθέσεις της παρούσας έρευνας, ως εξής:

H₁: Η απασχόληση του αποφοίτου στο αντικείμενο του διαφοροποιείται ανάλογα με το βαθμό πτυχίου του.

H₂: Η γενικότερη ενασχόληση του φοιτητή με τις σπουδές του διαφοροποιείται ανάλογα με το αν ήταν οι σπουδές αυτές πρώτη του επιλογή.

H₃: Η εργασιακή κατάσταση διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικία.

H₄: Η εργασιακή κατάσταση διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών.

H₅: Το εισόδημα των αποφοίτων διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών.

3.3 Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου

Οι ερωτήσεις που απαρτίζουν το ερωτηματολόγιο έχουν σκοπό να καθοδηγήσουν τον ερωτηθέντα στο να απαντήσει με τον τρόπο που εκφράζει περισσότερο την άποψη του για το συγκεκριμένο θέμα κάθε φορά. Οι ερωτήσεις διατυπώθηκαν με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια και σε απλή γλώσσα, δεν χρησιμοποιήθηκαν δηλαδή ειδικές ορολογίες και έννοιες στην διατύπωση των ερωτήσεων.

Η συλλογή των ποσοτικών δεδομένων έγινε μέσω δειγματοληπτικής έρευνας και για την επίτευξη των στόχων αλλά και την διερεύνηση των υποθέσεων της συγκεκριμένης έρευνας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του γραπτού ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα Ι). Έτσι, κατασκευάστηκε ένα ερωτηματολόγιο 16 ερωτήσεων το οποίο αποτελείται από 4 τμήματα.

Το πρώτο τμήμα του ερωτηματολογίου αποτελείται από 7 ερωτήσεις για την συλλογή των δημογραφικών στοιχείων, οι οποίες είναι προσωπικές και αφορούν το φύλο του απόφοιτου, την ηλικία, το οικογενειακό εισόδημα, τους τίτλους σπουδών, το βαθμό πτυχίου, την εθνικότητα και τον τόπο κατοικίας κατά τη διάρκεια των σπουδών.

Στο δεύτερο τμήμα υπάρχουν 4 ερωτήματα που οδηγούν στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, όσον αφορά τις σπουδές που έκαναν οι απόφοιτοι και σχετικά με την προτίμηση τους και την ενασχόληση τους με αυτές.

Το τρίτο τμήμα περιλαμβάνει 4 ερωτήματα που δίνουν χρήσιμα στοιχεία σχετικά με την εργασία των αποφοίτων όσον αφορά το αντικείμενο δουλειάς τους καθώς και τη σχέση του αντικειμένου αυτού με τις σπουδές που πραγματοποίησε ο απόφοιτος.

Το τέταρτο και τελευταίο τμήμα, περιλαμβάνει μια ερώτηση ανοιχτού τύπου όπου ο κάθε απόφοιτος καλείται να κάνει προτάσεις για την καλύτερη απορρόφηση των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας σε θέσεις σχετικές με το αντικείμενο τους.

Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στο ερωτηματολόγιο ήταν, ως επί το πλείστον, ερωτήσεις κλειστού τύπου, πολλαπλής επιλογής και ερωτήσεις με βάση την κλίμακα Likert κατάταξης, και σπουδαιότητας. Οι ερωτήσεις της κλίμακας Likert ήταν πενταβάθμιας, ισορροπημένης και αναγκαστικής κλίμακας (Parasuraman, κ.ά, 2004).

Ο λόγος που χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα σπουδαιότητας στο δεύτερο τμήμα του ερωτηματολογίου ήταν προκειμένου να εξακριβωθεί ο βαθμός σημαντικότητας που έδινε ο ερωτώμενος σε μία σειρά από θέματα και για να αναδειχθεί ο βαθμός συμφωνίας ή διαφωνίας του ερωτώμενου σε μία σειρά ζητήματα.

Επίσης, οι ερωτήσεις ήταν ισορροπημένης κλίμακας προκειμένου να περιλαμβάνουν όλες τις δυνατές διαβαθμίσεις, από το καθόλου σημαντικό έως το πολύ σημαντικό. Το μεσαίο σημείο κρίθηκε σκόπιμο να υπάρχει ούτως ώστε να εκφράζεται και η ουδέτερη στάση. Τέλος, για να μην μείνουν αναπάντητα τα ερωτήματα, ορίστηκε οι ερωτήσεις να είναι υποχρεωτικές.

3.3 Μέθοδοι συλλογής των δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων διήρκεσε από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο 2013. Η διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου είχε διάρκεια περίπου 10 λεπτά της ώρας και έγινε εν μέρει τηλεφωνικά και εν μέρει από το σύστημα της γραμματείας του τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Τελικά, συλλέχθηκαν 100 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, των οποίων οι απαντήσεις καταχωρήθηκαν στο SPSS για περαιτέρω ανάλυση.

Σε ορισμένες περιπτώσεις που υπήρχε πολλαπλότητα επιλογών οι περισσότεροι απάντησαν ότι είναι άνεργοι ακόμη και αν είχαν υποαπασχόληση στο παρελθόν. Ωστόσο, δεν αναφέρθηκαν προβλήματα κατανόησης του ερωτηματολογίου ή δυσκολίας στην συμπλήρωση κατά το στάδιο της τηλεφωνικής συνέντευξης.

3.4 Δείγμα

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν 100 απόφοιτοι του τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου των τελευταίων 10 ετών. Δεδομένου ότι το Πανεπιστήμιο ιδρύθηκε το 2002 μπορεί να θεωρηθεί ότι το χρονικό διάστημα που καλύπτει το συγκεκριμένο δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό του συνόλου των αποφοίτων του τμήματος.

Κεφάλαιο 4^ο

Αποτελέσματα ανάλυσης

Για τη στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των απαντήσεων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS (Statistical Package for Social Sciences) και συγκεκριμένα το SPSS Statistics 17.0 μέσα από το οποίο έγινε η ερμηνεία των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από το σύνολο των ερωτηματολογίων που απαντήθηκαν και επεστράφησαν στον ερευνητή.

4.1 Στατιστική ανάλυση επιμέρους ερωτήσεων

Α' Ενότητα: Δημογραφικά στοιχεία

Αρχικά, γίνεται μια παρουσίαση των δημογραφικών στοιχείων των ερωτηθέντων, ώστε να είναι γνωστά τα χαρακτηριστικά του δείγματος.

Πίνακας 4.1: Δημογραφικά στοιχεία.

Επιλογή	Αριθμός απαντήσεων
Φύλο	
Άνδρες	49
Γυναίκες	51
Ηλικία	
24	4
25	26
26	30
27	15
28	20
29	5
Εισόδημα	
0-900	84
901-1800	13
1801-2500	3
Μορφωτικό επίπεδο	
Πτυχίο ΑΕΙ	86
Μεταπτυχιακό	14
Διδακτορικό	0
Εθνικότητα	
Ελληνική	100

Σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος, με βάση τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται ότι είναι μοιρασμένο σε άντρες και γυναίκες, όλοι μεταξύ των ηλικιών 24 έως 29. Η πλειοψηφία του δείγματος έχει εισόδημα από 0 έως 900 ευρώ, κάτοχοι μεταπτυχιακού είναι μόνο το 14% και όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι Έλληνες.

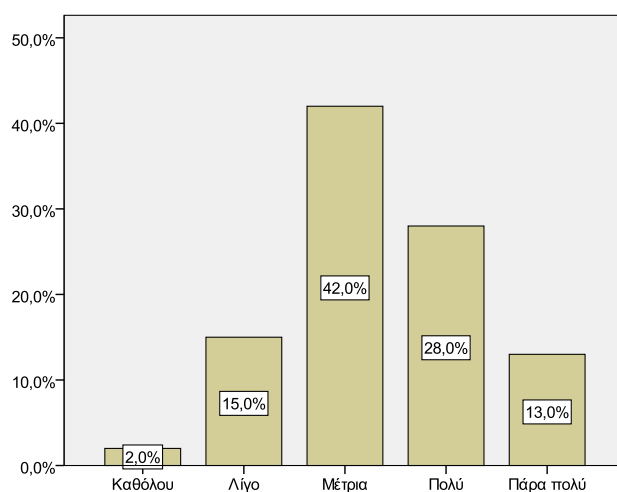
Πίνακας 4.2: Βαθμός πτυχίου.

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Βαθμός πτυχίου	100	6,26	9,21	7,3122	,67389
Valid N (listwise)	100				

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.2, ο μέσος όρος του βαθμού πτυχίου του δείγματος είναι 7,31 με μέγιστη ακραία τιμή το 9,21, ακραία τιμή το 6,26 και τυπική απόκλιση.

Β' Ενότητα: Σπουδές

Σε τι βαθμό έχετε ικανοποιηθεί ως προς το ακαδημαϊκό / επιστημονικό περιεχόμενο των σπουδών που έχετε ολοκληρώσει:

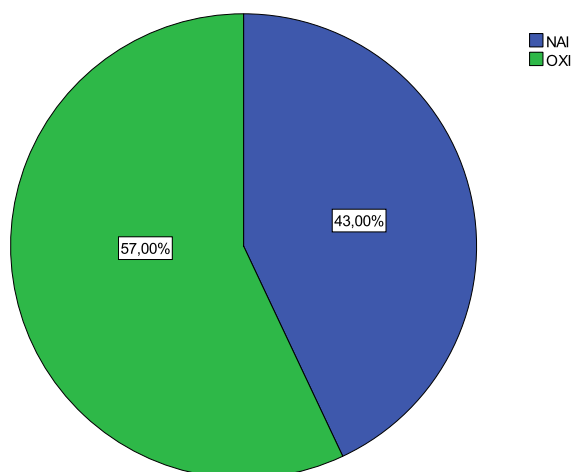

Γράφημα 4.1: Βαθμός ικανοποίησης από σπουδές.

Όπως φαίνεται από το παραπάνω ραβδόγραμμα, το 42% των απόφοιτων του δείγματος δεν είναι ικανοποιημένοι ως προς το ακαδημαϊκό / επιστημονικό

περιεχόμενο των σπουδών που ολοκλήρωσε, ενώ το 28% δηλώνουν πολύ ικανοποιημένοι.

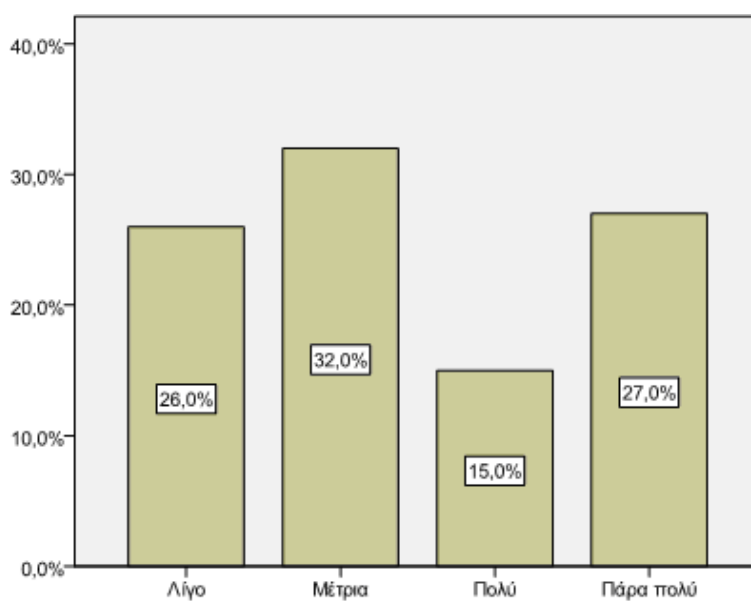
Οι σπουδές που κάνατε ήταν πρώτη σας επιλογή;

Γράφημα 4.2: Οι σπουδές που κάνατε ήταν πρώτη σας επιλογή;

Το ανωτέρω γράφημα απεικονίζει ότι για σημαντικό ποσοστό (57%) η σχολή που σπούδασαν δεν ήταν η πρώτη τους επιλογή.

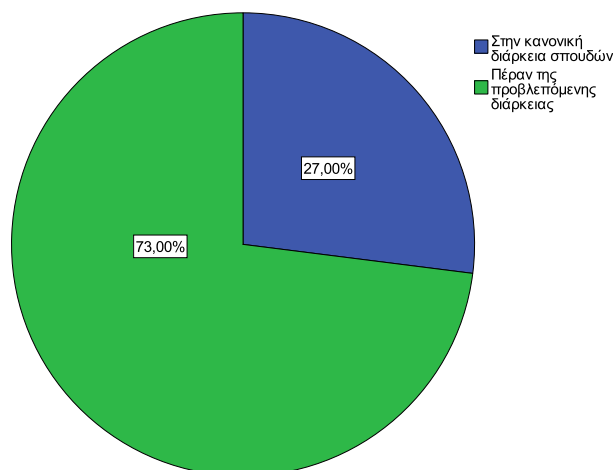
Πόσο συχνά παρακολουθούσατε τα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών σας;

Γράφημα 4.3: Συχνότητα παρακολούθησης μαθημάτων.

Όπως φαίνεται ανωτέρω, οι απόφοιτοι του δείγματος παρακολουθούσαν τα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών τους με ποικίλες συχνότητες. Μόνο το 27% δηλώνει πως παρακολουθούσε πάρα πολύ συχνά, το 15% λίγο, το 32% μέτρια και το 26% λίγο.

Πότε ολοκληρώσατε τις σπουδές σας;

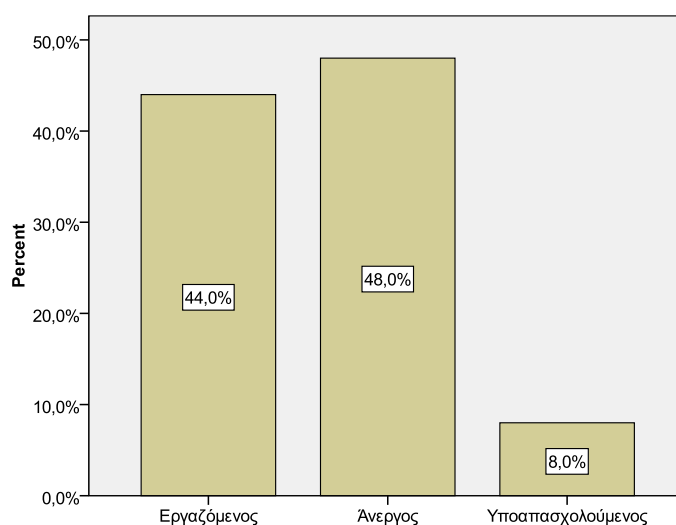

Γράφημα 4.4: Χρόνος ολοκλήρωσης σπουδών.

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (73%) χρειάστηκε περισσότερο χρόνο από την προβλεπόμενη διάρκεια για να ολοκληρώσει τις σπουδές του. Μόνο το 27% τελείωσε στην κανονική διάρκεια σπουδών.

Γ' Ενότητα: Εργασία

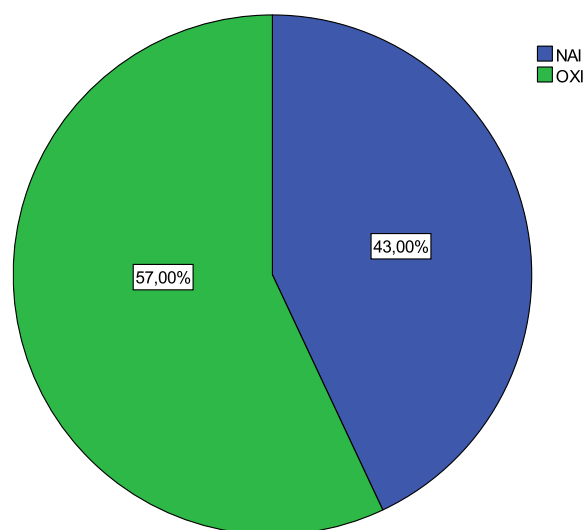
Την παρούσα χρονική στιγμή είστε:

Γράφημα 4.5: Ποια η κατάσταση σας τη παρούσα χρονική στιγμή;

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι σχεδόν οι μισοί απόφοιτοι του δείγματος (48%) είναι άνεργοι και μόνο οι 44% εργάζονται και το 8% είναι υποαπασχολούμενοι.

Θεωρείτε πως οι σπουδές που πραγματοποιήσατε σας χρησίμευσαν στην εύρεση εργασίας;

Γράφημα 4.6: Σας χρησίμευσαν οι σπουδές στην εύρεση εργασίας;

Ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης των 57% θεωρεί πως οι σπουδές του δεν του χρησίμευσαν προκειμένου να βρει δουλειά.

Πόσο καιρό μετά τις σπουδές βρήκατε την πρώτη σας δουλειά (σε μήνες):

Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται ο χρόνος που χρειάστηκαν οι απόφοιτοι του δείγματος (σε μήνες) για να βρουν δουλειά. Όσοι έχουν απαντήσει 0 είναι το 48% που είναι άνεργοι. Το 27% χρειάστηκε έως 6 μήνες για να βρει δουλειά και οι υπόλοιποι χρειάστηκαν έως 3 χρόνια και 2 μήνες. Ο μέσος όρος των μηνών που χρειάστηκε το δείγμα για να βρει δουλειά είναι 5,5 μήνες.

Πίνακας 4.3: Χρόνος εύρεσης δουλειάς (1/2).

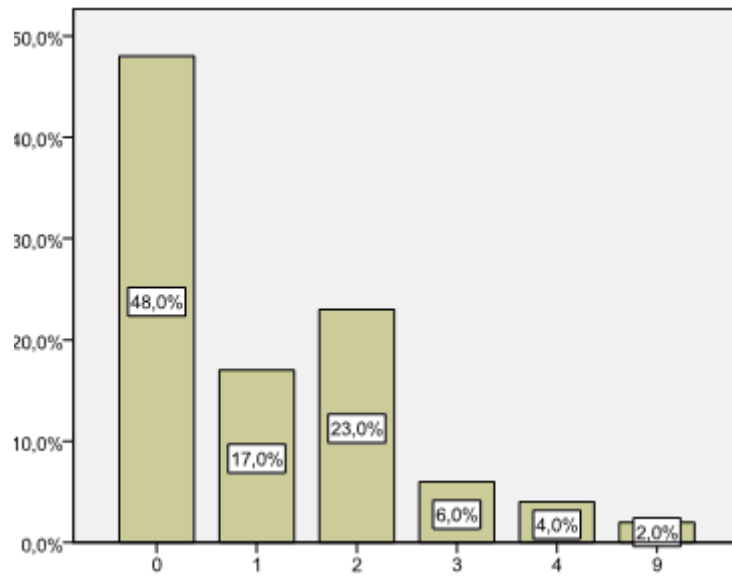
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	0	48	48,0	48,0	48,0	
	1	7	7,0	7,0	55,0	
	2	2	2,0	2,0	57,0	
	3	5	5,0	5,0	62,0	
	4	1	1,0	1,0	63,0	
	5	1	1,0	1,0	64,0	
	6	11	11,0	11,0	75,0	
	7	2	2,0	2,0	77,0	
	8	1	1,0	1,0	78,0	
	10	2	2,0	2,0	80,0	
	12	5	5,0	5,0	85,0	
	14	3	3,0	3,0	88,0	
	16	1	1,0	1,0	89,0	
	24	8	8,0	8,0	97,0	
	30	1	1,0	1,0	98,0	
	36	1	1,0	1,0	99,0	
	38	1	1,0	1,0	100,0	
	Total		100	100,0	100,0	

Πίνακας 4.4: Χρόνος εύρεσης δουλειάς (2/2).

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Πόσο καιρό μετά τις σπουδές βρήκατε την πρώτη σας δουλειά (σε μήνες);	100	0	38	5,57	8,744
Valid N (listwise)	100				

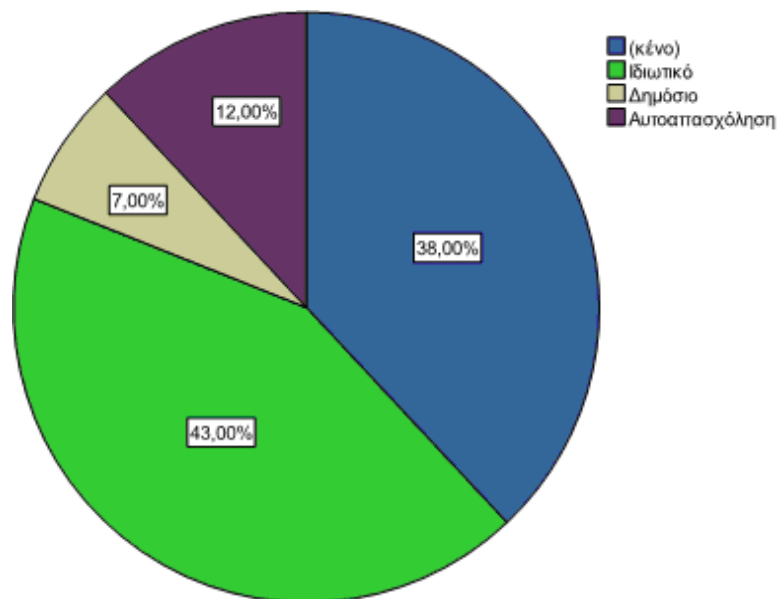
Πόσες δουλειές αλλάξατε;

Στην ερώτηση «Πόσες φορές αλλάξατε δουλειά;» το 48% που απάντησε καμία αντιπροσωπεύει τους άνεργους του δείγματος, το 17% απάντησε μια και το 23% δύο φορές. Τρεις ή τέσσερις δουλειές άλλαξε το 10% του δείγματος ενώ το 2% άλλαξε εννιά δουλειές.

Γράφημα 4.7: Πόσες δουλειές αλλάξατε;

Σε τι τομέα ήταν οι εργασίες που είχατε;

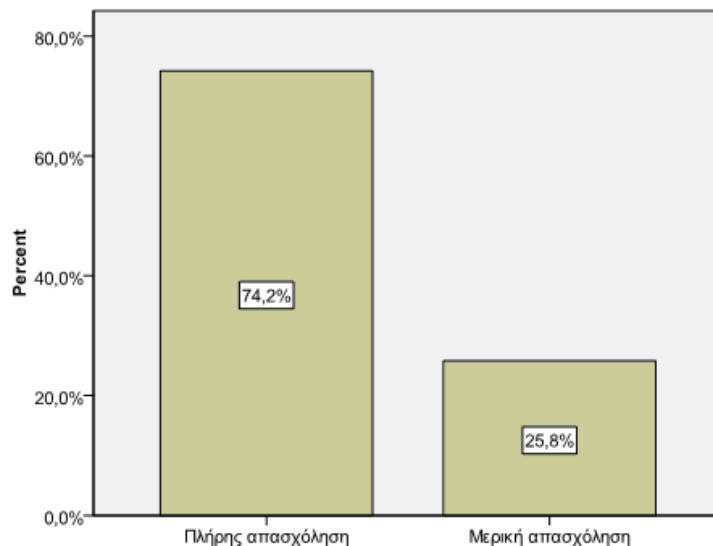

Γράφημα 4.8: Σε τι τομέα ήταν οι εργασίες που είχατε;

Όσον αφορά τον τομέα στον οποίο έχουν εργαστεί οι απόφοιτοι το 43% έχει εργαστεί στον ιδιωτικό τομέα, το 7% στο δημόσιο και το 12% ήταν αυτοαπασχολούμενοι. Το 38% δεν έχει απασχοληθεί σε κανέναν τομέα ακόμα.

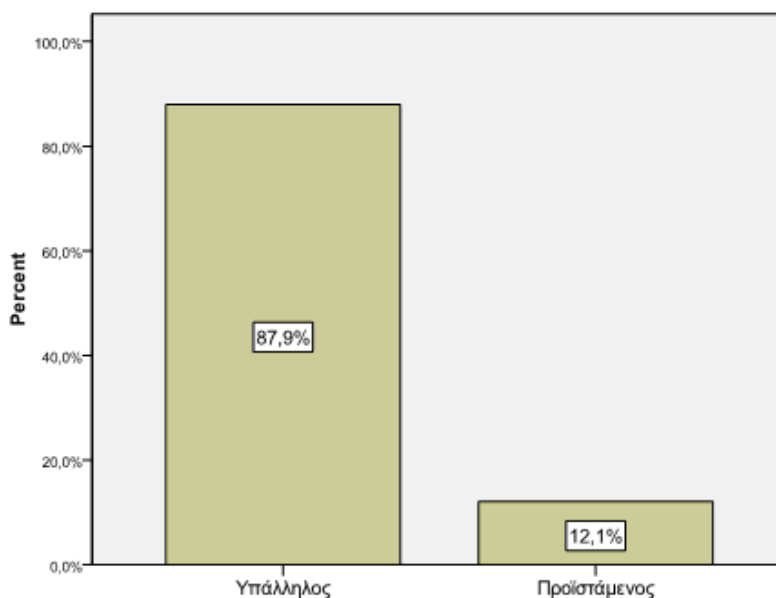
Τι είδος απασχόλησης είχατε κυρίως:

Στην ερώτηση σχετικά με το είδος απασχόλησης που είχαν, από τους απόφοιτους που εργάζονται το 74,2% απάντησαν πως είχαν πλήρη απασχόληση και το 25,8% μερική απασχόληση.

Γράφημα 4.9: Τι είδος απασχόλησης είχατε κυρίως;

Αυτό τον καιρό τι θέση έχετε:

Γράφημα 4.10: Τι είδος απασχόλησης είχατε κυρίως;

Όσον αφορά τη θέση που έχουν στην δουλειά τους, από τους απόφοιτους που εργάζονται το 87,9% απάντησε ότι είναι υπάλληλοι και το 12,1% προϊστάμενοι.

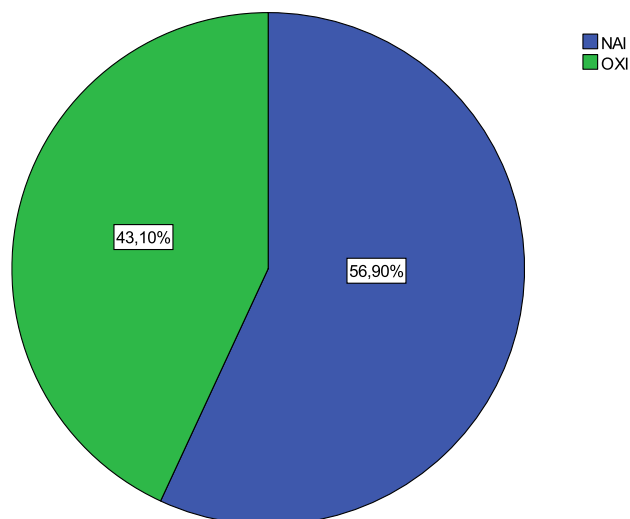
Αν εργάζεστε, τι δουλειά κάνετε;

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα επαγγέλματα που ασκούν οι 27 απόφοιτοι του δείγματος που απάντησαν στη συγκεκριμένη ερώτηση. Παρατηρείται ότι τα περισσότερα από αυτά είναι σχετικά με τις σπουδές τους.

Πίνακας 4.5: Επάγγελμα.

Αριθμός	Επάγγελμα
1	ΑΘΛΗΤΙΚΟ MANAGEMENT
1	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
1	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ
1	ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ
1	ΕΡΓΑΤΗΣ
1	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ(SEcurity)
1	ΠΩΛΗΤΗΣ
1	ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΜΗΧΑΝΟΡΓΑΝΩΣΗΣ
1	ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
1	ΤΕΧΝΙΚΟΣ
2	ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ -ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΩΝ
2	ΠΩΛΗΤΗΣ ΣΕ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
2	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΝΑΛΥΤΗΣ ΣΕ ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΔΟΚΙΜΕΣ
2	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
2	ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
3	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΗΣ
5	ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

Θεωρείτε ότι έχει σχέση η εργασία σας με το αντικείμενο σπουδών σας;

Γράφημα 4.10: Σχέση εργασίας με αντικείμενο σπουδών.

Σχετικά με το αν υπάρχει σχέση μεταξύ της εργασίας και των σπουδών τους, από τους απόφοιτους που εργάζονται το 56,9% θεωρούν πως υπάρχει και το 43,10% πως όχι.

Δ' ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τι προτείνετε για την καλύτερη απορρόφηση των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας σε θέσεις σχετικές με το αντικείμενο τους;

Πίνακας 4.6: Προτάσεις για καλύτερη απορρόφηση αποφοίτων.

Προτάσεις
Διασύνδεση με την αγορά εργασίας
Δημιουργία συλλόγου alumni
Εκδηλώσεις συναντήσεις με εκπροσώπους εταιρειών σχετικών με το αντικείμενο
Ενεργοποίηση του γραφείου διασύνδεσης
Ενεργοποίηση των προγραμμάτων erasmus για διασύνδεση με τη ξένη αγορά εργασίας
Επιδοτούμενα προγράμματα μαθητείας
Εργαστηριακά μαθήματα πρακτικής φύσεως και εφαρμογής
Εφαρμοσμένα μαθήματα στο αντικείμενο της αγοράς εργασίας
Καλύτερα εργαστηριακά μαθήματα
Καλύτερες μεταπτυχιακές σπουδές με συσχέτιση με την αγορά εργασίας
Κίνητρα στους εργοδότες για πρόσληψη απόφοιτων σε αντικείμενα του γνωστικού τους αντικείμενου
Μαθητεία σε εταιρείες
Παραγωγή από το κράτος θέσεων εργασίας σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο
Παρακολούθηση της εξέλιξης του απόφοιτου από το πανεπιστήμιο και υποβοήθηση
Περισσότερα εργαστηριακά μαθήματα με εφαρμογή στην αγορά εργασίας
Πρακτική άσκηση
Προγράμματα σε συνεργασία με τις εταιρείες
Προετοιμασία των απόφοιτων με σεμινάρια για τη σωστή συμπλήρωση του βιογραφικού σημειώματος
Σεμινάρια σε συνεργασία με εταιρείες
Σύγχρονο πρόγραμμα σπουδών με εφαρμογή σε συγχρόνους τομείς της αγοράς εργασίας
Συμμέτοχη του πανεπιστημίου σε προγράμματα εταιρειών
Συνεργασία με εταιρείες
Συνεργασία των πανεπιστημίων με εταιρίες σε πανελλαδικό και παγκόσμιο επίπεδο

Οι προτάσεις των αποφοίτων κινούνται σε δύο βασικούς άξονες. Πρώτον, τη βελτίωση της εκπαίδευσης και δεύτερον, τη διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

4.2 Στατιστική ανάλυση σε δεύτερο επίπεδο

Στην υποενότητα αυτή εξετάστηκε η ισχύς των ερευνητικών ερωτημάτων που τέθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο.

4.2.1 H1: Η απασχόληση του αποφοίτου στο αντικείμενο του διαφοροποιείται ανάλογα με το βαθμό πτυχίου του.

Για να ελεγχθεί η σχέση μεταξύ της απασχόλησης του αποφοίτου στο αντικείμενο του από τη μια, και του βαθμού πτυχίου του από την άλλη, έγινε ανάλυση συσχέτισης με τον συντελεστή Pearson στο SPSS. Επιλέχθηκε ο συντελεστής συσχέτισης Pearson ως κατάλληλος στατιστικός δείκτης για την αξιολόγηση της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στις δύο μεταβλητές που εξετάζεται, καθώς οι μεταβλητές αυτές είναι συνεχείς, κατανέμονται κανονικά και έχουν γραμμική σχέση.

Πίνακας 4.7: Αποτελέσματα συσχέτισης με τον συντελεστή Pearson.

Correlations			
		Βαθμός πτυχίου	Σχετικότητα εργασίας-σπουδών
Βαθμός πτυχίου	Pearson Correlation	1	-,346**
	Sig. (2-tailed)		,008
	N	100	58
Σχετικότητα εργασίας-σπουδών	Pearson Correlation	-,346**	1
	Sig. (2-tailed)	,008	
	N	58	58

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Το εύρος που δύναται να λάβει ο συντελεστής (r) κυμαίνεται από -1 έως και +1, όπου το -1 δείχνει μια τέλεια αρνητική συσχέτιση (αντιστρόφως ανάλογη σχέση), ενώ το +1 μια τέλεια θετική (ευθέως ανάλογη σχέση) συσχέτιση ανάμεσα στις δύο μεταβλητές. Το μηδέν αντιπροσωπεύει τη μηδενική σχέση μεταξύ δύο μεταβλητών, δηλαδή δείχνει πως δεν υπάρχει καθόλου συσχέτιση.

Η ερώτηση «Θεωρείτε ότι έχει σχέση η εργασία σας με το αντικείμενο σπουδών σας;» κωδικοποιήθηκε στο SPSS ως εξής: 1 = Ναι, 2 = Όχι. Η κωδικοποίηση αυτή είναι απαραίτητη προκειμένου να είναι μετρήσιμα τα μεγέθη. Το αποτέλεσμα ($r = -0,34$, $p < 0,01$) δείχνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση του βαθμού πτυχίου του αποφοίτου και της απασχόλησης στο αντικείμενο του, σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Δηλαδή όσο μεγαλώνει η μεταβλητή «βαθμός πτυχίου», τόσο μικραίνει η μεταβλητή «σχετικότητα με σπουδές» (πλησιάζει στο 1 που είναι η απάντηση ναι). Επομένως, εξάγεται το συμπέρασμα ότι όσο μεγαλύτερο βαθμό έχει ένας απόφοιτος, τόσο πιθανότερο είναι να απασχολείται σε εργασία σχετική με τις σπουδές του.

4.2.2 H2: Η γενικότερη ενασχόληση του φοιτητή με τις σπουδές του διαφοροποιείται ανάλογα με το αν ήταν οι σπουδές αυτές πρώτη του επιλογή.

Για να ελέγξουμε την παραπάνω υπόθεση θα εξετάσουμε αρχικά αν υπάρχει σχέση μεταξύ του αν η σχολή ήταν πρώτη επιλογή και του πόσο συχνά παρακολουθούσαν τα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών τους οι απόφοιτοι.

Πίνακας 4.8: Περιγραφικά μέτρα των δύο δειγμάτων.

Group Statistics					
	Πρώτη επιλογή	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Συχνότητα παρακολούθησης μαθημάτων	NAI	43	4,02	1,012	,154
	OXI	57	2,98	1,044	,138

Πίνακας 4.9: Αποτελέσματα t τεστ.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Συχνότητα παρακολούθησης μαθημάτων	Equal variances assumed	,329	,568	5,003	98	,000	1,041	,208	,628	1,454
	Equal variances not assumed			5,025	92,024	,000	1,041	,207	,629	1,452

Η ερώτηση «Πόσο συχνά παρακολουθούσατε τα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών σας;» κωδικοποιήθηκε στο SPSS ως εξής: 1 = Καθόλου, 2 = Λίγο, 3 = Μέτρια, 4= Πολύ και 5 = Πάρα πολύ. Η ερώτηση «Οι σπουδές που κάνατε ήταν πρώτη σας επιλογή;» κωδικοποιήθηκε στο SPSS ως εξής: 1 = Ναι, 2 = Όχι.

Για να ελεγχθεί η σχέση των δύο μεταβλητών, πραγματοποιήθηκε t-test με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS. Ο λόγος επιλογής του t-test οφείλεται στην επιθυμία ελέγχου μιας ανεξάρτητης μεταβλητής με δύο επίπεδα (πρώτη επιλογή: ναι/όχι) και μιας εξαρτημένης (συχνότητα παρακολούθησης μαθημάτων). Το αποτέλεσμα του t-test ($t=5.003$ $p<0,01$) δείχνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στις απαντήσεις σχετικά με τη συχνότητα παρακολούθησης μαθημάτων ανάλογα με το αν ήταν ή όχι πρώτη επιλογή η σχολή, σε επίπεδο εμπιστοσύνης 99%. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και από τους μέσους όρους στον Πίνακα 4.8, οι απόφοιτοι που είχαν δηλώσει τη σχολή σαν πρώτη επιλογή παρακολουθούσαν τα μαθήματα με μεγαλύτερη συχνότητα ($\mu.o.=4,02$) από αυτούς που δε την είχαν δηλώσει πρώτη ($\mu.o.=2,98$).

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε ένα ακόμα t-test για τον έλεγχο συσχέτισης της ολοκλήρωσης των σπουδών στην ώρα τους με το αν η σχολή ήταν πρώτη επιλογή του φοιτητή.

Πίνακας 4.10: Περιγραφικά μέτρα των δύο δειγμάτων.

Group Statistics					
	Πρώτη επιλογή	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Ολοκλήρωση σπουδών στην ώρα τους	NAI	43	1,56	,502	,077
	OXI	57	1,86	,350	,046

Πίνακας 4.11: Αποτελέσματα t τεστ.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Ολοκλήρωση σπουδών στην ώρα τους	Equal variances assumed	41,187	,000	-3,534	98	,001	-,302	,085	-,471	-,132
	Equal variances not assumed			-3,365	71,278	,001	-,302	,090	-,480	-,123

Η ερώτηση «Πότε ολοκληρώσατε τις σπουδές σας;» κωδικοποιήθηκε στο SPSS ως εξής: 1 = Στην κανονική διάρκεια σπουδών, 2 = Πέραν της προβλεπόμενης διάρκειας.

Το αποτέλεσμα του t-test ($t=-3.534$, $p<0,01$) δείχνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αρνητική διαφορά στο χρόνο ολοκλήρωσης των σπουδών των απόφοιτων αναλογικά με το αν ήταν πρώτη επιλογή τους η σχολή ή όχι, σε επίπεδο εμπιστοσύνης 99%. Επομένως, προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο χρόνος ολοκλήρωσης των σπουδών των απόφοιτων διαφοροποιείται ανάλογα με το αν η σχολή ήταν η πρώτη τους επιλογή ή όχι. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και από τους μέσους όρους στον Πίνακα 4.10, οι απόφοιτοι που είχαν δηλώσει τη σχολή σαν πρώτη τους επιλογή τελείωναν με μεγαλύτερη συχνότητα τη σχολή στην κανονική διάρκεια σπουδών ($\mu.o.= 1,56$) από αυτούς που δεν ήταν η πρώτη τους επιλογή ($\mu.o.= 1,86$).

Επομένως, μετά τα δύο ανωτέρω τεστ εξάγεται το συμπέρασμα ότι η αρχική υπόθεση ισχύει και πράγματι η γενικότερη ενασχόληση του φοιτητή με τις σπουδές

του διαφοροποιείται ανάλογα με το αν ήταν οι σπουδές αυτές πρώτη του επιλογή. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι όσοι είχαν δηλώσει τη σχολή ως πρώτη επιλογή ασχολούνταν περισσότερο με τη σχολή, παρακολουθούσαν πιο συχνά και τελείωναν πιο συχνά στην ώρα τους.

4.2.3 H3: Η εργασιακή κατάσταση διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικία

Για να ελεγχθεί η σχέση της ηλικίας του αποφοίτου και της εργασιακής του κατάστασης έγινε ανάλυση συσχέτισης με τον συντελεστή Pearson στο SPSS.

Πίνακας 4.12: Αποτελέσματα συσχέτισης με τον συντελεστή Pearson.

Correlations			
		Εργασιακή κατάσταση	Ηλικία
Ηλικία	Pearson Correlation	1	,220*
	Sig. (2-tailed)		,028
	N	100	100
Εργασιακή κατάσταση	Pearson Correlation	,220*	1
	Sig. (2-tailed)	,028	
	N	100	100

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Η ερώτηση «Την παρούσα χρονική στιγμή είστε;» κωδικοποιήθηκε στο SPSS ως εξής: 1 = Άνεργος, 2 = Υποαπασχολούμενος, 3 = Εργαζόμενος. Το αποτέλεσμα ($r = 0,220$ $p < 0,05$) δείχνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση της ηλικίας του αποφοίτου με την εργασιακή του κατάσταση, σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%. Επομένως, εξάγεται το συμπέρασμα πως όσο μικρότερη ηλικία έχει ένας απόφοιτος τόσο πιθανότερο είναι να είναι άνεργος.

4.2.4 Η4: Η εργασιακή κατάσταση διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε t-test για τον έλεγχο συσχέτισης της εργασιακής κατάστασης των απόφοιτων με τον τίτλο σπουδών που κατέχουν. Η ερώτηση «Τίτλοι σπουδών» κωδικοποιήθηκε στο SPSS ως εξής: 1 = Πτυχίο ΑΕΙ, 2 = Μεταπτυχιακό.

Πίνακας 4.13: Περιγραφικά μέτρα των δύο δειγμάτων.

Group Statistics					
	Τίτλος σπουδών	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Εργασιακή κατάσταση	Πτυχίο ΑΕΙ	86	1,87	,955	,103
	Μεταπτυχιακό	14	2,50	,855	,228

Πίνακας 4.14: Αποτελέσματα t τεστ.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Εργασιακή κατάσταση	Equal variances assumed	5,582	,020	-2,311	98	,023	-,628	,272	-1,167	-,089
	Equal variances not assumed			-2,505	18,706	,022	-,628	,251	-1,153	-,103

Το αποτέλεσμα του t-test ($t=-2.311$, $p<0,05$) δείχνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αρνητική διαφορά στην εργασιακή κατάσταση των απόφοιτων αναλογικά με τον τίτλο σπουδών τους, σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%. Επομένως, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η εργασιακή κατάσταση των απόφοιτων διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών που κατέχουν. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και από τους μέσους όρους στον Πίνακα 4.13, οι απόφοιτοι που έχουν μεταπτυχιακό είναι πιθανότερο να εργάζονται ($\mu.o.= 2,50$) από αυτούς που έχουν μόνο πτυχίο ΑΕΙ ($\mu.o.= 1,87$).

4.2.5 H5: Το εισόδημα των αποφοίτων διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε t-test για τον έλεγχο συσχέτισης του εισοδήματος των απόφοιτων με τον τίτλο σπουδών που κατέχουν. Η ερώτηση «Εισόδημα» κωδικοποιήθηκε στο SPSS ως εξής: 1 = 0 – 900 ευρώ, 2 = 901-1800 ευρώ, 3 = 1801-2500 ευρώ.

Πίνακας 4.15: Περιγραφικά μέτρα των δύο δειγμάτων.

Group Statistics					
	Τίτλος σπουδών	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Εισόδημα	Πτυχίο AEI	86	1,14	,381	,041
	Μεταπτυχιακό	14	1,50	,760	,203

Πίνακας 4.16: Αποτελέσματα t τεστ.

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Εισόδημα	Equal variances assumed	21,048	,000	-2,781	98	,007	-,360	,130	-,618	-,103
	Equal variances not assumed			-1,740	14,082	,104	-,360	,207	-,804	,084

Το αποτέλεσμα του t-test ($t=-2.781$, $p<0,01$) δείχνει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αρνητική διαφορά στο εισόδημα των απόφοιτων ανάλογα με τον τίτλο σπουδών τους, σε επίπεδο εμπιστοσύνης 99%. Επομένως, προκύπτει το συμπέρασμα ότι το εισόδημα των απόφοιτων διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών που κατέχουν. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και από τους μέσους όρους στον Πίνακα 4.15, οι απόφοιτοι που έχουν μεταπτυχιακό είναι πιο πιθανό να έχουν μεγαλύτερο εισόδημα ($\mu.o.= 1,50$) από αυτούς που έχουν μόνο πτυχίο AEI ($\mu.o.= 1,14$).

Κεφάλαιο 5^ο

Συμπεράσματα – Προτάσεις

5.1 Συμπεράσματα

Η παγκοσμιοποίηση έφερε σημαντικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας σε όλο τον κόσμο με αποτέλεσμα το εργασιακό περιβάλλον να έχει γίνει ιδιαίτερα πολύπλοκο και απαιτητικό, οπότε και απαιτείται από τους εργαζομένους να διαθέτουν εξαιρετικά υψηλά τυπικά προσόντα για να είναι ανταγωνιστικοί. Για αυτό το λόγο είναι τώρα πιο αναγκαίο από ποτέ, το Πανεπιστήμιο να προσφέρει ουσιαστική γνώση και να μάθει στους νέους να την αξιοποιούν κριτικά και αναλυτικά.

Η ταχεία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και η διείσδυση τους στην καθημερινότητα της κοινωνίας μας, καθιστά απαραίτητους τους αποφοίτους των τεχνολογικών τμημάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς αποτελούν ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά των νέων εργαζομένων στην ελληνική αγορά εργασίας, όπου υπάρχει ζήτηση για αποφοίτους με τεχνολογικές γνώσεις.

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των επαγγελματικών προοπτικών των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στο σύγχρονο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο 20 ερωτήσεων προκειμένου να συλλεχθούν οι απαραίτητες πληροφορίες για την απορρόφηση των αποφοίτων του τμήματος.

Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε συμμετείχαν 100 απόφοιτοι του τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Οι συμμετέχοντες ήταν ισάριθμοι σε φύλο και οι περισσότεροι ήταν μεταξύ 25-28 ετών. Το τμήμα ήταν πρώτη επιλογή για το 43% των συμμετεχόντων. Ο μέσος όρος βαθμού πτυχίου του δείγματος είναι 7,3 και οι περισσότεροι τελείωσαν τις σπουδές τους σε χρόνο πέραν της προβλεπόμενης διάρκειας.

Σχεδόν οι μισοί απόφοιτοι του δείγματός σήμερα είναι άνεργοι, ενώ όσοι εργάζονται χρειάστηκαν 5-6 μήνες για να βρουν την πρώτη τους δουλειά, κατά κύριο

λόγο ως υπάλληλοι στον ιδιωτικό τομέα, συχνότερα σε εργασία σχετική με το αντικείμενο σπουδών τους. Το 84% δήλωσε ότι έχει εισόδημα 0-900€. Περισσότεροι από τους μισούς θεωρούν πως δεν τους χρησίμευσαν πως οι σπουδές στην εύρεση εργασίας.

Το 42% των απόφοιτων του δείγματος είναι μέτρια ικανοποιημένοι ως προς το ακαδημαϊκό / επιστημονικό περιεχόμενο των σπουδών που ολοκλήρωσε. Περισσότεροι από τους μισούς απάντησαν ότι παρακολουθούσαν τα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών τους με μικρή ή μέτρια συχνότητα.

Προκειμένου να υπάρξει καλύτερη απορρόφηση των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας σε θέσεις σχετικές με το αντικείμενο τους, οι συμμετέχοντες στην έρευνα προτείνουν βελτίωση της εκπαίδευσης και διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Στο δεύτερο μέρος της στατιστικής ανάλυσης ελέχθησαν οι ερευνητικές υποθέσεις που είχαν διαμορφωθεί προκειμένου να βγουν κάποια συμπεράσματα. Έτσι, εξετάστηκε η σχέση της απασχόλησης του αποφοίτου στο αντικείμενο του σε σχέση με το βαθμό πτυχίου του και διαπιστώθηκε μέσα από την ανάλυση συσχέτισης ότι όσο μεγαλύτερο βαθμό έχει ένας απόφοιτος, τόσο πιθανότερο είναι να απασχολείται σε εργασία σχετική με τις σπουδές του. Αυτό πιθανώς να οφείλεται στο γεγονός ότι οι εργοδότες επιλέγουν τους υπαλλήλους τους, λαμβάνοντας υπόψη και το βαθμό πτυχίου τους με αποτέλεσμα οι άριστοι απόφοιτοι να έχουν καλύτερες πιθανότητες απασχόλησης σε εργασίες σχετικές με το αντικείμενο σπουδών τους.

Έπειτα, εξετάστηκε αν η γενικότερη ενασχόληση του φοιτητή με τις σπουδές του διαφοροποιείται ανάλογα με το αν ήταν οι σπουδές αυτές πρώτη του επιλογή. Αρχικά, έγινε έλεγχος αν υπάρχει σχέση μεταξύ του αν η σχολή ήταν πρώτη επιλογή των φοιτητών, και του πόσο συχνά παρακολουθούσαν τα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και εντοπίστηκε ότι οι απόφοιτοι που είχαν δηλώσει τη σχολή σαν πρώτη επιλογή παρακολουθούσαν τα μαθήματα με μεγαλύτερη συχνότητα από αυτούς που δε την είχαν δηλώσει πρώτη.

Στη συνέχεια έγινε έλεγχος συσχέτισης της ολοκλήρωσης των σπουδών στην ώρα τους με το αν η σχολή ήταν πρώτη επιλογή του φοιτητή, διαδικασία που ανέδειξε ότι οι απόφοιτοι που είχαν δηλώσει τη σχολή ως πρώτη τους επιλογή τελείωναν με

μεγαλύτερη συχνότητα τη σχολή στην κανονική διάρκεια σπουδών από αυτούς που δεν ήταν η πρώτη τους επιλογή.

Επομένως, πράγματι η γενικότερη ενασχόληση του φοιτητή με τις σπουδές του διαφοροποιείται ανάλογα με το αν ήταν οι σπουδές αυτές πρώτη του επιλογή και συγκεκριμένα, όσοι είχαν δηλώσει τη σχολή ως πρώτη επιλογή ασχολούνταν περισσότερο με τη σχολή, παρακολουθούσαν πιο συχνά και τελείωναν πιο συχνά τις σπουδές στην ώρα τους.

Ο επόμενος έλεγχος που πραγματοποιήθηκε διερευνούσα τη σχέση της εργασιακής κατάστασης των απόφοιτων με τον τίτλο σπουδών που κατέχουν. Από τον έλεγχο αυτό προέκυψε ότι η εργασιακή κατάσταση των απόφοιτων διαφοροποιείται ανάλογα με τον τίτλο σπουδών που κατέχουν και ειδικότερα οι απόφοιτοι που έχουν μεταπτυχιακό είναι πιθανότερο να εργάζονται από αυτούς που έχουν μόνο πτυχίο ΑΕΙ.

Τέλος, εξετάστηκε αν υπάρχει διαφορά στο εισόδημα των απόφοιτων ανάλογα με τον τίτλο σπουδών τους και προέκυψε ότι οι απόφοιτοι που έχουν μεταπτυχιακό είναι πιο πιθανό να έχουν μεγαλύτερο εισόδημα από αυτούς που έχουν μόνο πτυχίο ΑΕΙ.

5.2 Προτάσεις

Η έρευνα απορρόφησης των αποφοίτων θα πρέπει να είναι διαρκής, ώστε να αποτυπώνεται ανά πάσα χρονική στιγμή η υφιστάμενη κατάσταση της αγοράς εργασίας, προκειμένου να ενισχύεται η διασύνδεση του τμήματος με την αγορά εργασίας.

Θα είχε ενδιαφέρον να διεξαχθεί μια σύγκριση των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας με τα αποτελέσματα της μελέτης απορρόφησης των αποφοίτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου η οποία βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη, και συγκεκριμένα με τα αποτελέσματα που αφορούν το τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών.

Σε μια έρευνα μεγαλύτερης κλίμακας προτείνεται μια πανελλαδική έρευνα μελέτης της απορρόφησης των αποφοίτων που προέρχονται από τμήματα πληροφορικής όλων των ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας.

3.5 Περιορισμοί της έρευνας

Η συλλογή των στοιχείων των ερωτηματολογίων έγινε τηλεφωνικά και εν μέρει από το σύστημα της γραμματείας του τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Κατά την διαδικασία των τηλεφωνικών συνεντεύξεων αρκετός αριθμός αποφοίτων δεν μπορούσε να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο, καθώς βρισκόταν στον χώρο της εργασίας του και ζητούσε να γίνει η επικοινωνία κατά τις απογευματινές ώρες.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσσες Αναφορές

Annequin, O. (2002). Globalization catches up with migrants. ILO Migrant workers. *Labour education*, 2002/4, No. 129, 2002, pp 35.

Aubert, A. (2011). Moving beyond social exclusion through dialogue. *International Studies in Sociology of Education*, 21:1, 63-75.

Azaola, M. Cr. (2012). Revisiting Bourdieu: alternative educational systems in the light of the theory of social and cultural reproduction, *International Studies in Sociology of Education*, 22:2, 81-95

Bourdieu, P., and J. Passeron. 2000. *Reproduction in education, society and culture*. 2nd ed. London: Sage.

Burke, P. J. (2013). The right to higher education: neoliberalism, gender and professional mis/recognitions. *International Studies in Sociology of Education*, 23:2, 107-126.

Collins, R. (2007). Functional and Conflict Theories of Educational Stratification. *American Sociological Review*, Vol. 36, No. 6, 1002-1019.

Douglas, J. (2005). A Transatlantic Persuasion: A Comparative Look at America's Path towards Access and Equity in Higher Education. In D. Palfreyman and Th. Tapper (Eds). *The Politics of Access to Higher Education*. Routledge-Falmer Press.

Felbermayr, G., Prat, J. & Schmerer, H.-J. (2008). Globalization and Labor Market Outcomes: Wage Bargaining, Search Frictions and Firm Heterogeneity. *IZA Discussion Paper*, No. 3363 (February).

Furia, D., Castagna, A., Mattoscio, N. & Scamuffa, D. (2010). Education and Labour Market in the Age of Globalisation: Some Evidence for EU-27. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1140–1444.

Handa, M. L. & Skolnik, M. L. (1975). Unemployment, Expected Returns and the Demand for University Education in Ontario: Some Empirical Results. *Higher Education*, Volume 4, Issue 1, pp 27-43.

International Organization for Migration, World Migration. (2008). *Managing Labour Mobility in the Evolving Global Economy, IOM World Migration Report Series* (Vol. 4). pp 61-62.

Kapur, D. & McHale, J. (2005). *Give us your Best and brightest: The Global Hunt for Talent and Its Impact on the Developing World*. Center for Global Development.

Mahanwar, T. D. & Mahanwar, T. S. (2012). Globalization: Impact on Education and Culture. *Lokavishkar International E-Journal*, ISSN 2277-727X, Vol-I, Issue-IV, Oct-Nov-Dec2012.

Marginson, S. & M. van der Wende. (2007). Globalisation and Higher Education. OECD Education Working Papers, No. 8, OECD Publishing.

Masson, P. (2001). *Globalisation: Facts and Figures*. International Monetary Fund Working Paper.

Miller, R. (1984). Job Matching and Occupational Choice-U.S.A.: *Journal of Political Economy*, Vol. 92, No 6.

Moshirian, F. (2008). Globalisation, growth and institutions. *Journal of Banking and Finance*, 32, 472–479.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A. and Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for further research. *Journal of Marketing*, 49, 41-50.

Razak Mohd Abbas, A. (2011). Globalization and its Impact on education and Culture. *World Journal of Islamic History and Civilization*, 1 (1): 59-69, 2011, pp 59-69. IDOSI publication.

Riddell, A. (1996). Globalization: emasculation or opportunity for educational planning?. *World Development*, 24: 1357–1372.

Saiti, A. & Mitrosili, E. (2005). Parental perception the education of their adolescent children: Evidence from Greek secondary education. *Journal of Career and Technical Education*, 22, 1, pp 9-30.

Stewart, Fr. (1996). Globalisation and education. *International Journal of Educational Development*. 16, 4, 327–333.

Ελληνόγλωσσες Αναφορές

Blackledge, D. & Hunt, B. (1995). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Έκφραση.

Bourdieu, P. & Passeron, J.Cl. (1985). *Οι κληρονόμοι*, Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Bourdieu, P. (1999). *Κείμενα Κοινωνιολογίας*. Αθήνα: Στάχυ.

Bourdieu, P. (2002). *Η διάκριση - Κοινωνική κριτική της καλαισθητικής κρίσης*. Εκδόσεις Πατάκη.

Γεώργιας, Κ. (2009). Μετανάστευση και αγορά εργασίας. *Άρδην*, τ. 77. Περιοδικό Άρδην - Εφημερίδα Ρήξη - Εναλλακτικές Εκδόσεις.

Δεληγιάννη-Κουιμτζή, Β. (2008). *Εφηβεία, προσανατολισμοί και επιλογές ζωής: Διευρύνοντας τις μεταβατικές διαδικασίες των νέων με την οπτική του φύλου*. ΕΠΕΑΚ 2, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Δημητρόπουλος, Ε., (1994). *Οι εξετάσεις για εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Δημολαΐδου, Φ. (2012). *Στρέφουν την πλάτη στο δημόσιο οι υποψήφιοι*. Εφημερίδα Θεσσαλονίκη, Ημερομηνία: 14/05/2012.

Κανελλοπούλου, Κ., Μαυρομαρά, Κ. & Μητράκου, Θ. (2003). *Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας*. Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (Κ.Ε.Π.Ε.). Αθήνα, 2003.

Κάντας, Α. (1998). Εργασία, Εκπαίδευση και Απασχόληση στην Ευρώπη του 2000. *Ελληνική Εταιρεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τεύχος 44-45, σελ. 24-28. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

Καραμανλή, Θ. (2008). *Η Επίδραση της Μετανάστευσης στην Αγορά Εργασίας και στην Εκπαίδευση στην Ελλάδα*. Διδακτορική Διατριβή: Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Θεσσαλονίκη,.

Καραμεσίνη, Μ., Μουστάκη, Ε., Βιτωράτου, Σ. & Γκαζόν, Έ. (2008). *Η Απορρόφηση Των Πτυχιούχων Πανεπιστημίου στην Αγορά Εργασίας, Πανελλαδική έρευνα στους αποφοίτους των ετών 1998-2000*. Οριζόντια Δράση Υποστήριξης Γραφείων Διασύνδεσης Πανεπιστημίων, ΕΠΕΑΕΚ. Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.

Κοίλιας, Χ., Κώστογλου Β., Τουρνά Ε., Γαρμπής Α. & Τόλης Β. (2011). *Διερεύνηση και ανάλυση της απασχόλησης των αποφοίτων ΤΕΙ*. Πρακτικά 1ου Εθνικού Συνεδρίου Ελληνικής Μαθηματικής Εταιρείας και Ελληνικής Εταιρείας Επιχειρησιακών Ερευνών, Πειραιάς.

Κυριαζή, Ουρ. (1998). *Κοινωνιομετρική θέση, κοινωνική συμπεριφορά, σχολική επίδοση και κοινωνικο-οικονομική προέλευση των παιδιών του δημοτικού σχολείου*. Διδακτορική διατριβή: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σχολή Επιστημών Αγωγής. Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης. Τομέας Ειδικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας.

Κώστογλου, Β. & Σιάκα, Κ. (2007). Η αγορά εργασίας της πληροφορικής στην Ελλάδα: Διασπορά και προοπτικές των επαγγελματιών. *Επιθεώρηση Εργασιακών Σχέσεων*, 40, 29-42.

Μαλλιαρής, Π. (2001). *Εισαγωγή στο Marketing*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Μαράκη, Ε. (2006). Η επίδραση της παγκοσμιοποίησης στη ζήτηση και την προσφορά εργασίας και στη διαμόρφωση των μισθών, *Επιστημονικό Βήμα*, τ. 6, σελ 170-180.

Μπαλής, Ν. (2009). *Κοινωνικές ανισότητες- Σχολική αποτυχία - Η Πρόσθετη Διδακτική Στήριξη στο ελληνικό σχολείο*. Μεταπτυχιακή εργασία: Πανεπιστήμιο Πατρών. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική

Ηλικία. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών. Κατεύθυνση Κοινωνική Θεωρία, Πολιτική και Πρακτικές στην Εκπαίδευση.

ΟΛΜΕ. (2004). *Κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες – Ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης. Επιπτώσεις*. 1η Ομάδα Εργασίας. 7ο εκπαιδευτικό συνέδριο ΟΛΜΕ, Θεσσαλονίκη.

ΟΟΣΑ. (2004). *Εισαγωγή στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Επισκόπηση του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος*. Έκθεση για τον ΟΟΣΑ.

Ρέππα, Ε. (1998). Κρίσιμες Αλλαγές στην Αγορά Εργασίας και πώς θα τις αντιμετωπίσετε. *Προσανατολισμός Εκπαιδευτικός Και Επαγγελματικός*, 4, σελ 18-22. Εκδοτική Άλφα.

Ρομπόλη, Σ. & Δημούλα, Κ. (2003). Παγκοσμιοποίηση, Σχολείο και Αγορά Εργασίας. Αγορά εργασίας και ολοκληρωμένες παρεμβάσεις. *Ενημέρωση*, 94, 21-27. Εκδ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

Σιάνου-Κύργιου, Ε. (2010). *Από το Πανεπιστήμιο στην αγορά εργασίας. Όψεις των κοινωνικών ανισοτήτων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σταθακόπουλος, Β. Μ. (2001). *Μέθοδοι Έρευνας Αγοράς*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Σταθακόπουλος, Βλ., Χαλικιάς, Ι. & Παπαλεξανδρή, Ν. (2012). *Μελέτη απορρόφησης αποφοίτων Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών*. Γραφείο Διασύνδεσης ΟΠΑ.

Ταρασίδου, Ε. (2010). *Ζήτηση για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Εμπειρική Διερεύνηση στην Κύπρο*. Πτυχιακή Μελέτη: Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

Φρειδερίκου, Α. & Φολέρου-Τσερούλη, Φ. (1992). Η βαθμολογία και οι εξετάσεις στο Δημοτικό Σχολείο. *Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης*, τευχ.19, Αθήνα.

Χατζηγαρυφάλλου, Ε. (2007). *Απόφοιτοι του Τομέα Οικονομίας - Διοίκησης των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων και Αγορά Εργασίας*. Πανεπιστήμιο

Πατρών. Τμήμα Οικονομικών Επιστημών. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών. Διδακτορική Διατριβή.

Ψαρράκου, Α. & Παπαθεοδωροπουλος, Ι. (2002). *Ο ρόλος του επαγγελματικού προσανατολισμού και της συμβουλευτικής στο σταυροδρόμι της παγκοσμιοποίησης της αγοράς εργασίας και της εκπαίδευσης*. 2ο διεθνές συνέδριο, η παιδεία στην αυγή του 21ου αιώνα - Ιστορικό-Συγκριτικές Προσεγγίσεις. Συνεδριακό Κέντρο Πανεπιστημίου Πατρών. 4-6 Οκτωβρίου 2002.

Διαδικτυακές Πηγές

Council of Europe Committee on Migration, Refugees and Demography. (2003). *Migrants in irregular employment in the agricultural sector of southern European countries*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=10240&Language=EN> (15/09/2013).

EMPLOY. (2012), Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: www.e-employ.gr (20/09/2013).

ILO. (2000). *Training for Employment: Social Inclusion, Productivity and Youth Employment*. Report V. 88η συνεδρία. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc88/pdf/rep-v.pdf> (15/09/2013).

Newsroom ΔΟΛ. (2013). *Σε χαμηλά ποσοστά παραμένει ακόμα η μερική απασχόληση στην Ελλάδα*. Δημοσίευση: 19 Απρ. 2013. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231245001> (19/09/2013).

ANT1. (2008). Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις μετά το 1974. ΕΙΔΗΣΕΙΣ – ΕΡΕΥΝΑ. Ημερομηνία 19/12/2008. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://www.ant1online.gr/Ereuna/Pages/200812/1d8bcc74-7df9-44fe-9f51-05d2016acd49.aspx> (22/09/2013).

Βασιλόπουλος, Δ. (2007). *Μελέτη Απορρόφησης Αποφοίτων*. Γραφείο Διασύνδεσης Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Δεκέμβριος 2007. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://career-office.uoa.gr/pdfs/Version_2_3.pdf (19/09/2013).

Γραφείο Διασύνδεσης Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης. (2007). *Μελέτη Απορρόφησης Αποφοίτων Τμήμα Ηλεκτρονικής*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/4329/1237.pdf> (25/10/2013).

Γραφείο Διασύνδεσης Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. (2013). *Μελέτη απορρόφησης των αποφοίτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://career.uop.gr/node/101> (25/10/2013).

Γραφείο Διασύνδεσης του Δ.Π.Θ. (2002). *Μελέτη απορρόφησης 2001-2002*. Γραφείο Διασύνδεσης, Σπουδών και Σταδιοδρομίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://career.duth.gr/cms/?q=node/8404#.UjbAvtK-2So> (25/10/2013).

ΕΛΣΤΑΤ, 2013. Ελληνική Στατιστική Αρχή. *Στατιστικά Στοιχεία για την αγορά εργασίας: Απασχόληση-Ανεργία*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: www.statistics.gr (25/10/2013).

Κατσανέβας, Θ. (2011). *Τα τελευταία στοιχεία της έρευνας του Πανεπιστημίου Πειραιώς για τις επαγγελματικές προοπτικές. Χρήσιμα στοιχεία για συμπλήρωση του Μηχανογραφικού για ΑΕΙ-ΤΕΙ από την επιστημονική ομάδα του Πανεπιστημίου Πειραιώς*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: <http://kesyp.chal.sch.gr/files/enimer/stoixeia-erevna-prooptikes-ergasias-2011.pdf> (25/10/2013).

ΣΕΒ. (2013). *Τα 87 περιζήτητα επαγγέλματα της επόμενης επταετίας*. Δημοσίευση: 10 Ιουλίου 2013. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://www.sev.org.gr/Uploads/pdf/mixanismos_10.7.2013.pdf

ΥΠΕΠΘ. (2013). *Σχέδιο Νόμου Αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων: Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Λοιπές Διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων*. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο: http://content-mcdn.imerisia.gr/pegasus/Multimedia/pdf/nomosxedio_id28633082_id3330350.pdf.

Παράρτημα Ι

Ερωτηματολόγιο

Α' ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο

- 1. Γυναίκα
- 2. Άνδρας

2. Ηλικία

.....

3. Οικογενειακό εισόδημα (ανά μήνα)

- 1. 0 – 900 ευρώ
- 2. 901-1800 ευρώ
- 3. 1801-2500 ευρώ
- 4. 2501- 3500 ευρώ
- 5. 3501 ευρώ

4. Τίτλοι σπουδών

- 1. Πτυχίο ΑΕΙ
- 2. Μεταπτυχιακό
- 3. Διδακτορικό

5. Βαθμός πτυχίου (αριθμητικά)

.....

6. Εθνικότητα

.....

B' ΕΝΟΤΗΤΑ: ΣΠΟΥΔΕΣ

7. Σε τι βαθμό έχετε ικανοποιηθεί ως προς το ακαδημαϊκό / επιστημονικό περιεχόμενο των σπουδών που έχετε ολοκληρώσει;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Πάρα πολύ

8. Οι σπουδές που κάνατε ήταν πρώτη σας επιλογή;

1. Ναι
2. Όχι

9. Πόσο συχνά παρακολουθούσατε τα μαθήματα κατά τη διάρκεια των σπουδών σας;

1. Καθόλου
2. Λίγο
3. Μέτρια
4. Πολύ
5. Πάρα πολύ

10. Πότε ολοκληρώσατε τις σπουδές σας;

1. Στην κανονική διάρκεια σπουδών
2. Πέραν της προβλεπόμενης διάρκειας

Γ' ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΡΓΑΣΙΑ

11. Θεωρείτε πως οι σπουδές που πραγματοποιήσατε σας χρησίμευσαν στην εύρεση εργασίας;

1. Ναι
2. Όχι

12. Πόσο καιρό μετά τις σπουδές βρήκατε την πρώτη σας δουλειά (σε μήνες);

.....

13. Πόσες δουλειές αλλάξατε;

.....

14. Σε τι τομέα ήταν οι εργασίες που είχατε;

1. Ιδιωτικό
2. Δημόσιο
3. Αυτοαπασχόληση

15. Τί είδος απασχόλησης είχατε κυρίως:

1. Πλήρους απασχόλησης
2. Μερικής απασχόλησης

16. Αυτό τον καιρό τι θέση έχετε;

1. Υπαλλήλου
2. Προϊστάμενου

17. Την παρούσα χρονική στιγμή είστε:

- 1. Εργαζόμενος
- 2. Άνεργος
- 3. Υποαπασχολούμενος

18. Αν εργάζεστε, τι δουλειά κάνετε;

.....

19. Θεωρείτε ότι έχει σχέση η εργασία σας με το αντικείμενο σπουδών σας;

- 1. Ναι
- 2. Όχι

Δ' ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

20. Τι προτείνετε για την καλύτερη απορρόφηση των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας σε θέσεις σχετικές με το αντικείμενο τους;

.....

.....

.....

.....

.....